

THE BOOK WAS DRENCHED

BROWNEN BOOK ONLY

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200414

UNIVERSAL
LIBRARY

ಎರಡುಮಾತು

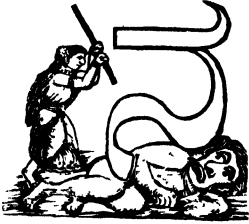
ಈ ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳಿಗೆ ಆಂಗ್ಲೀಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಕತೆಗಳೇ ಮೂಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕತೆಗೂ ಇಂತಹದೇ ಮೂಲವೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳದೇ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆ ಮೂಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆ.

ಇವುಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವಿತ್ತು ಬೆಂಬಲ ಕೊಟ್ಟ ಪತ್ರಿಕಾಸಂಪಾದಕರಿಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತಾಪೂರ್ವಕವಾದ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಈ ಮೂಲಕ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಕವಳಿಗೆಯು ಅಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿರುವ ನನ್ನ ಮಿತ್ರರಿಗೂ, ಇದರ ಮುದ್ರಣವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾಡಿರುವ ಮ|| ರಾ|| ಬಿ. ತಿವಸ್ಪನವರಿಗೂ, ನನ್ನ ಧನ್ಯವಾದಗಳು ಸಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದಾಗಿವೆ.

ಎಂ. ಜಿ. ವಿ.

ಭೂ ತ ದ ಶ ಳ ನ .

ಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ತೆಳ್ಳಗೆ ಸಣ್ಣಗಿದ್ದರೂ, ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಸಾಧಾರಣದವಳಲ್ಲ. ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆವಾಡಿಕೊಂಡಲಾ ಗಾಯ್ದು ದಿನೇದಿನೇ ಆತ ಇಳಿಯುತ್ತಲೇ ಒಂದ; ಎಷ್ಟು ಸೇವೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಮಾಡಿದರೂ ಕೊನೆಗೆ ಹಾಸಿಗೆ ಕತ್ತಿ ಮಲಗೇ ಮಲಗಿದ.

ಪಕ್ಕದಮನೆ ರಾಮರಾಯರು ಜಾತಕನೋಡಿ ಮನೆಬಿಟ್ಟ ಹೊರತು ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಿಗೆ ವಾಸಿಯಾಗೊಲ್ಲ—ಎಂದರು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವುರಿಯಲ್ಲಿ ಮನೆ ಸಿಗುತ್ತೆಯೇ? ಅದರೊಳಗೆ ಖಾಯಿಲೆ ಮನುಷ್ಯನ ತರುತ್ತಾರೆಂದರೆ!—

ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿ ಕೊನೆಗೆ ಬಸವನವುರದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮನೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿದ್ದೋರು “ಅದು ‘ಗಾಳಿ’ ಮನೆ; ಮನೆಯಜಮಾನರು ಅಲ್ಲಿ ಪಿಶಾಚಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ” ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಅಂದರು. ಇನ್ನಿದನ್ನು ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದರೆ ಕಷ್ಟ, ಹೇಳದೆ ಇರೋಣವೆಂದರೆ ನನಗೇ ಹೆದರಿಕೆ. ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಮುಂದೆ ಯಾವ ಪಿಶಾಚಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತೆ! ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಹೀಗೆಂದುಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಾದೆ.

ಮನೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನಿಗೂ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಒಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಾಗಿಸಿಬಿಟ್ಟೆವು. ಜಟಕಾ ಗಾಡಿಯವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಜ್ಯವೂ ಆಯಿತು. ಗಾಡಿಯಿಡೋರು ಇಡತಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಇಡಬಾರದೆ! ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ್ನ ಗಾಡೀಲಿ 'ತುರಕ' ಬೇಕಾಯಿತು! ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಗಾಡಿ ಮಾಡೋದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ?

ಕಸಮುಸರೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಳುಗಳು ಸಿಗುವುದು ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಒಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೊಪ್ಪಿದರು. ಆದರೆ ರಾತ್ರಿ ಇರಬೇಕೆಂದರೆ— ಕೆಲಸಕ್ಕೇ ಬರುವುದು ಅನುಮಾನ! ಆ ಮನೆ ಹಿಂದಿದ್ದ ಮಾವಿನತೋವು ಕಾಯುವವನು ಮಾತ್ರ ಬರುತ್ತೀನೆಂದು ಒಪ್ಪಿದ. ಆದರೆ ತಾತಯ್ಯ ಮುದುಕ, ಕಣ್ಣು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಂಜು, ಕಿವಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಗೆ ಹಾಗೇ. ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ಜೊತೆಲಿ ನುನುಷ್ಯರು ಎಂದಿದ್ದರೆ ಸರಿ.

ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಒಂದು ದಾರಿಗೆ ಬಂತು. ಯಾವ ಯಾವ ಸಾಮಾನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿರಬೇಕೋ, ಯಾರು ಯಾರು ಯಾವ ಯಾವ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನೆ ಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡಿಕೋಬೇಕೋ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಯಿತು. ನನಗಾದರೂ ಪೇಟಿ ಮನೆಯಿಂದ ಈ ದೊಡ್ಡ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದು ಜೈಲಿನಲ್ಲಿದ್ದಂಕೇ ಇತ್ತು. ಆ ಮನೆ ಬಾಗಲಷ್ಟು ಈ ಮನೆ ಕಿಟಕಿಗಳು! ಗಾಳಿ, ಬೆಳಕು ಬೇಕಾದ ಹಾಗಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿ ಯಾದರೆ ಅವರು ಇವರು ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನೋ ಭಯವಾದಕ್ಕೂಡಲೇ ಹಾಸಿಗೆ ಮೇಲೆ ಮಲಗೋದು,

ವಾಗ್ಗಲುಹಃಸಿಗೆ-ಕಂಬಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಸೇರಿಸಿ ತಲೆತುಂಬ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಿಡೋದ, ಹಾಗೇ ನಿದ್ದೆ ಹೋಗಿಬಿಡೋದ.—ಆಪ್ತೆ!

ಗಾತ್ರಿ ಹತ್ತೂವರೆ ಹನ್ನೊಂದಿರಬಹುದು. ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಿಗೆ ಸುವಾರಾಗಿ ನಿದ್ದೆಹತ್ತಿತ್ತು. ಊರಿಂದ ತೋಟದ ಹಣ ಬಂದಿತ್ತು; ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ, ನಾನೂ ಎಣಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದೆವು ಕಬ್ಬಿಣದಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿತ್ತು. ಅದರಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಕನ್ನಡಿ. ಎಣಿಸುತ್ತಾ ಎಣಿಸುತ್ತಾ ಆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಕಡೆ ನೋಡಿದೆ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೂ, ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡುಕಣ್ಣುಗಳು ಕಾಣಿಸಿದವು, ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳ ಆ ಹಾರಪೋದಂತಾಯಿತು. ಇನ್ನೇನು ಕಿರುಚಬೇಕೆಂಬುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ನನ್ನ ಬಾಯನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಅಮುಕ್ತಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಳು ಸುಮ್ಮನಾದೆ. 'ಇಲ್ಲೇಇರು ಸದ್ದುನಾಡಬೇಡ' ಎಂದು ಶೇಳಿ, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಎದ್ದು ಆಸೆಹೋದಳು.

ನನಗಾದರೋ ಎದೆಯು 'ಡವಡವ' ಎನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. ಏನುವಾಡೋದು! ಈಕಡೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ, ಆ ಕಡೆ ಪಿಶಾಚಿಯೋ ಎನೋ! ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಅಂಗೈಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಕನ್ನಡಿಕಡೆ ಓರೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಒಂದಾವರ್ತಿ ನೋಡಿದೆ. ಅಲ್ಲೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸದ್ಯ ಏನೂ—

ಹಿಂದೆ ಏನೋ ಭಾರವಾದ ಪದಾರ್ಥ ಬಿದ್ದಹಾಗಾಯಿತು. ಮೆಲ್ಲನೆ ಗುರುಗುಟ್ಟಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಕಡೆ ನೋಡಿದೆ; ಮಲಗಿ ನಿದ್ದೆವಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

'ರಾಮೂ, ಬಾರೋ ಇಲ್ಲಿ'

ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಧ್ವನಿ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟೆ, ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದೆ, ಕೆಳಗೆ ಒಬ್ಬ ಬಿದ್ದಿದ್ದೆ; ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಕೈಲಿ ಒನಕೆ ಇತ್ತು. ಮೂಲೆಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಸೇದೋ ಹಗ್ಗ ತೋರಿಸಿ 'ತಗೋ ಕಚ್ಚೋಣ' ಎಂದಳು ಕೈಕಾಲು ಕಟ್ಟಿ ಅವನನ್ನು ಕೋಣೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಹಾಕಿವೆವು. ತಾತಯ್ಯನು ಎಬ್ಬಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದೆ.

ತಾತಯ್ಯ ಎಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ 'ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟದ್ದಾನೋ?' ಎಂದ.

ನಾನು—ಇಲ್ಲ; ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ್ದೇವೆ.

ತಾತ—ಕೊಡ ನೀರು ತಲೆಮೇಲೆ ಸುರೀರಿ ಬುದ್ದಿ, ಕಣ್ಣು ಬಿಡ್ತಾನೆ.

ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದೆ. ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದೋನು ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟ.

ತಾತ—ಬಿಟ್ಟನೋ ?

ನಾನು—ಉ !

ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ—ಚನ್ನಾಗಿ ಬರೆ ಎಳೆದು ಬುದ್ದಿ ಕಲಿಸ್ತೇನೆ. ರಾಮು, ಆ ಸಲಾಕಿ ತಗೋ, ಒಲೆಗೆ ಉರಿ ಹಾಕಿ—

ತಾತ—ಬ್ಯಾಡ ತಾಯಿ. ನಾನೋಡ್ಕೊತೇನೆ.

ತಾತಯ್ಯ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ 'ಲೇ! ನೀನೇನೋ ಬಂದಿ ದ್ದೋನು' ಎನ್ನುತ್ತ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿ ಕೆವಿಚಿದ. ಅಬ್ಬಬ್ಬ! ಆ ಚಿತ್ತಾರಧ್ವನಿ ಜನ್ಮೇಪಿ ಮರೆಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಅವನನ್ನು ಶೂಲಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚೇ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು.

ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ—ಏನದು ?

ತಾತ—ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಬುದ್ಧಿ, ಒಂದು ಕಷ್ಟ ಹೊಸಲು ದಾಟಿ ಬಂದೈತೆ ಬುದ್ಧಿ—

ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ—ಸುವ್ಮನೆ ಮಲಗಿ; ನಾವೆಲ್ಲಾ ಮಾಡ್ತೇವೆ—

ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ—ಏನು ಕಳ್ಳೇ ?

ತಾತ—ಪಾಪ, ಎಳೇಮಗು.

ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ—ಅವನನ್ನೇನು ಮಾಡ್ತೀರಿ ?

ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ—ವೈಕೈ ಬರೆಹಾಕಿ—

ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಕಳ್ಳ ಕಿಮಕ್ ಕವಕ್ ಎನ್ನಲಿಲ್ಲ. ಸುವ್ಮನೇ ಮುದುಕನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ.

ತಾತ—ಅವೆಲ್ಲಾ ಬೇಕಿಲ್ಲ ಬುದ್ಧಿ, ನಾನೇಳ್ತೇನೆ, ಅವನ್ನ ಅಜೆ ದನದ ಕೊಟ್ಟೇಗೆ ಎಳೆಕೊಂಡು ಓಗಿ—

ತಾತಯ್ಯ ನಾನು ಇಬ್ಬರೂ ಅವನನ್ನು ಎಳೆಕೊಂಡು ಹೊರಟೆವು. ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಲಾಂದ, ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ದನದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಉರುಳಿಸಿದೆವು. ತಾತಯ್ಯನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಕೋಲನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪೀಪಾ ಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ—ಬುದ್ಧಿ, ಇದು ಸ್ವಲ್ಪ ಇತ್ತಕ್ಕ ಜರಿಗಿಸಿ, ಇದ ರೊಳಗೆ ಗುಂಡಿನ ಮದ್ದಿದೆ ಎಂದ.

ತಾತ - ಬುದ್ಧಿ, ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಬತ್ತೀತರಲೆ?

ನಾನು—ಬೇಡ, ತಾತಯ್ಯ.

ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ —ಸುಮ್ಮನೆ ತಗೊಂಬಾ ರಾಮಾ, ನಡಿ.

ನಾನು ಗೊಣಗುಟ್ಟುತ್ತಾ ಹೋಗಿ ತಂದೆ. ಅದನ್ನು ಪೀಪಾಯಿ ಯಲ್ಲಟ್ಟದ್ದೂ ಆಯಿತು; ಆ ಪೀಪಾಯಿ ಕಳ್ಳನಹತ್ತಿರ ಇಟ್ಟದ್ದೂ ಆಯಿತು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಅಜಿಹೋದವು. ಬತ್ತಿ ದನದ ಕೊಟ್ಟಿಗಿಯಿಂದ ಒಂದು ಗಜ ಈಜೆವರಿವಿಗೂ ಬಂದಿತ್ತು. ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಬತ್ತಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚು ಎಂದಳು. ವೈಕೃಯಿಲ್ಲಾ ನಡುಗಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಯತ್ನ ವಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕುವುದಕ್ಕಿಂತ ಪಿಶಾಚಿ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕುವುದೇ ಮೇಲು. ಮೆಲ್ಲನೆ ಒಂದು ಕಡ್ಡಿ ಗೀಚಿವೆ. ಹೆಚ್ಚುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಅದು ಹಾರಹೋಯಿತು. ಎರಡನೆಯ ಸಲ ಹಚ್ಚಿದೆ. ಬತ್ತಿ ಉರಿಯುತ್ತಾ ಬಂತು ಇನ್ನೇನು ಈಗಲೋ ಆಗಲೋ 'ಥಂ' ಎನ್ನುತ್ತೆ ಅನ್ನುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ದನದ ಕೊಟ್ಟಿಗಿಯಿಂದ ಕಳ್ಳ ಈಜೆಗೆ ಹಾರಿ ಒಂದೇ ಉಸುರಿನಲ್ಲಿ ಓಡಿದ. ಇನ್ನೇನು ಮದ್ದು ಸಿಡಿಯುತ್ತೆಂದು ಕಾದಿದ್ದೆವು ಎನೂ ಇಲ್ಲ-ನಿಶ್ಯಬ್ದ. ಕಾದುಕಾದು ಸಾಕಾಗಿ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದೆವು. ಪೀಪಾಯಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ತಾತಯ್ಯ ಕೂತಿದ್ದ, ಪೀಪಾಯಿ ಒಳಗೆ ನೋಡಿದೆವು ಎನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ತಾತಯ್ಯನ ದುರದುರ ನೋಡಿದಳು. ತಾತಯ್ಯ ಮೆಲ್ಲನೆ 'ಆಯಿತು ತಾಯಿ, ಇನ್ನೇನೊಂದಾ ನವ ಎಂದ. ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನು ಮಾತನಾಡದೆ, ಕಿವಿಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರೂ ಕೇಳದಹಾಗೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟಳು. ನಾನೂ ಅವಳ ಹಿಂದೆ ಲಾಂದ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟೆ, ತಾತಯ್ಯನೂ ಬಂದ.

ವಾರನೆಯದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಾನು ತಾತಯ್ಯನನ್ನು ಕೇಳಿದೆ—

‘ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದೆ?’

‘ಆ ಬಡ್ಡೀ ಹೈದ ನನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗ ಬುಡ್ಡಿ.

ಈಗಲೂ ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಇದನ್ನು ಅಗಾಗ ನೆನಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ
ಇರುತ್ತಾರೆ.

—

ಶ್ರೀ ಗೌರೀನಲಯ ಸುದ್ರಾಢಾ, ಅರಳೇವೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ.

ಹುರಿಯೋ, ಮಾರಿಯೋ!

‘ನಮ್ಮ ರಾಮಾಚಾರ್ಯ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇ!’

‘ಇಲ್ಲ—ಅವರಾರು?’

‘ಓಹೋ ಸರಿ, ನೀನು ಹೊಸಬ.’

ನಮ್ಮ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮಾಚಾರ್ಯನು ನೋಡದೇ ಇದ್ದವರೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಹುಟ್ಟಿದೊಳಗೆ ದೊಡ್ಡೋರು, ಬೆಳೆಯೋಳಗೆ ಚಿಕ್ಕೋರು. ಅವರ ಗುಣಕಥನ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದೋರೇ ಇಲ್ಲ. ರಾಮಾಚಾರ್ಯೆಂದರೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಚರಿತ್ರೆ ಬರೆಯೋಷ್ಟು ಸಮಾಚಾರ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಂತೆಯೇ ಸರಿ. ಇವರ ಗುಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ನಾಲ್ಕು ಬಾಯುಳ್ಳ ಆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದಲೇ ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದಲ್ಲಿ, ವಾನವನಾದ ನನ್ನ ಕೈಲಾ ದೀತೆ! ಆದಾಗ್ಯೂ ಅವರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ಕುತೂಹಲ.

ಅವರಿಗೆ ನೆರೆಹೊರೆಯ ವರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ನಂಬಿಕೆ! ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ಗೋಡೆ ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಇಟಕೆಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ ಹಾಕಿಸಿದ್ದರು. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ಪ್ರತಿ ಒಂದು ಇಟಕೆಗೂ ಸುಣ್ಣದಿಂದ ನಾನು ಹಚ್ಚುತ್ತ ಬಂದರು. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ, ತಮ್ಮ ಇಟಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತಾರಾದರೂ ಸಾಗಿಸಿದರೆ ಈ ನಾನು ದ ಗುರ್ತಿನಿಂದ ಹಿಡಿಯಬಹುವೆಂದು—
ಅಷ್ಟೆ !

ನೆರೆಹೊರೆಯವರು ಕಳ್ಳರೆಂದಲ್ಲ, ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ಇಟಕೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸೋಣವೆಂದು ಒಂದು ವೇಳೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಈ ಇಟಕೆ ನಮ್ಮದೇ? ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗುರ್ತುರಬೇಕಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೆ !

ಇಷ್ಟು ನಂಬಿಕೆ ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು ಬಹಳವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ನನಗೇನೋ—ಅವರು ಮೂರನೇ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇ ಕಾರಣವೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರು ಸೀತಮ್ಮ; ಆಕೆ ಏನೂ ತಿಳಿದವಳಲ್ಲ; ಯಾರಾದರೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ 'ಬನ್ನಿ; ನಿಮ್ಮನೆಲಿ ಏನಡಿ?' ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನರಿಗೆ ಸೂರು ರೂಪಾಯಿ ಸಂಬಳ; "ರೆಸಿಡೆಂಟಾಫೀಸಿನಲ್ಲಿ" ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದು ಮಗುವನ್ನು ಹೆತ್ತು ಸತ್ತಳು. ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಈ ಮಗುವು ಹುಡುಗನಾಗಿದ್ದು. ಇನ್ನು ಅವನಿಗಾದ ಗತಿ ಕೇಳಬೇಕೇ ?

ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಗಾಗಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಹೆಸರು ಸುಂದರಮ್ಮ. ಸುಂದರನಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟರೋ ಏನೋ! ಮುಖದಲ್ಲಿ ರಾನಾಯಣವೆಲ್ಲಾ ಬರೆದಿತ್ತು. ಇವಳೂ ಬಂದೋಳು ಹಾಗೇ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ; ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಹೆತ್ತು ಸತ್ತಳು.

ಮೂರನೆಯ ಹೆಂಡತಿ ಇವರಿಬ್ಬರಿಗಿಂತಲೂ ವಾಸಿ. ರೂಪವಿದ್ದರೂ ಚಿಂತೆ, ರೂಪವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಚಿಂತೆ, ಎಂಬಂತಾಗಿ ಕೈಲಾದಷ್ಟು ಬೇಗ ವೇರ್ಷ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದು, ರಾನಾಚಾರ್ಯ ಮೂರುವರ್ಷ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಎಕ್ಸ್ಟೆನ್ಷನ್ (Extension)

ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಸಂಗತಿ: ಮನೆಬಿಟ್ಟಿ, ಕಛೇರಿ; ಕಛೇರಿಬಿಟ್ಟಿ ಮನೆ. ರಾಮಾಚಾರ್ಯನು ಬೀಗಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡರೆ 'ಇಷ್ಟೇ ಹೊತ್ತಾಗಿದೆ' ಎಂದೆಲ್ಲರೂ ಹೇಳೋ ಹಾಗಿತ್ತು.

ಮನುಷ್ಯ, ಖರ್ಚು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಗಟ್ಟಿಗ, ಯಾರಾದರೂ ನೆಂಟರು ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ 'ನನಗೆ ಹೊಟ್ಟೆನೋವು, ಮೈ ಕೆಲಸವಾಗ್ಲಿಲ್ಲ. ಈ ದಿನ ನಾನು ಊಟಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬರೀಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆತನು ಕಛೇರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ಬುದ್ಧಿ ಬೇಕಾದಹಾಗಿತ್ತು. ಮನೆ ಬಿಟ್ಟೊಡನೆಯೇ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ದೊಡ್ಡ ಪೇಟೆ ಚೌಕದವರಿಗೂ ಸುಮ್ಮನೆ ಬರೋರು ಆ ಮೇಲೆ,

“ಎನೋ, ಎಷ್ಟು ಬಾಡಿಗೆ?”

“ಎಂಟಾಣಿ ಮಾಮೂಲು ಸ್ವಾಮಿ.”

“ಆಯಿತಾಯಿತು. ಸಾಕಷ್ಟು ಇಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು ಮೂರಾಣಿ; ಬರುತ್ತೀಯೋ ಇಲ್ಲವೋ?”

“ಇಲ್ಲಬುದ್ಧಿ—ಇಲ್ಲೇ ಇಳೀರಿ.”

“ಇಗೋ (ಇಳಿದು)—‘ತಗೋ’ ಒಂದಾಣಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು.

“ಎನ್ರಿ, ಒಂದಾಣಿ, ನೀವೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ... ಕಾಫಿ... ..”

“ತಗೋಬೋ ಹಾಗಿದೆ ತಗೋ—ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬಿಡು.”

‘ಬೇಡಿ, ಬಡಿ ಸ್ವಾಮಿ—ಕೊಡೋದೇವರು ಹ್ಯಾಗಿದ್ದರೂ ಕೊಡ್ತಾನೆ. ನಿಮ್ಮಂಥಾನರ್ಮ ಗಾಡೀಲಿ ಕುಂಡ್ರಿಸಿದ್ದೇ ತಪ್ಪು.’

ಆ ಬುದಾಣೆಯೂ ಮಿಕ್ಕಿತು! ಒಂದೂವರೆ ಎರಡಾಣೆಯೊಳ ಗಾಗಿ ಮತ್ತೆತ್ತೆಂದು ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕಛೇರಿಯನ್ನು ಸೇರುವುದು.

ಮನೆಗೆ ಸಾಮಾನು ತರುವಾಗಲೂ ಹೀಗೆಯೇ. ಮೊಸರಿನವ ರನ್ನು ಕೂಗಿ ದೊಡ್ಡ ಪಂಚಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರುನಾಲ್ಕು ಶೇರು ಮೊಸ ರನ್ನು ಅಳಿಸುವುದು; ಶೇರಿಗೆ ಅರುಕಾಸಿನಂತೆ ಕೊಡುವುದು! ಮುಂದಾ ಗುವುದು ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ; ನಿನ್ನ ಮೊಸರು ನೀನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿನ್ನುವುದು! ಎಷ್ಟುಬಗ್ಗಿಸಿದರೂ ಅಷ್ಟು ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದಿರುವುದೇ ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕು ಸಲ ನಾಲ್ಕು ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದು. ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿದರೆ, ಒಂದೆರಡು ದಿನಕ್ಕೆ ಮಜ್ಜೆಗೆಯಾಯಿತು.

ನಗದು ವ್ಯಾಪಾರವೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ. ‘ನಾವೇನು ಸ್ಥಳವಂದಿಗ ರಲ್ಲವೆ? ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಂಬಕೆಯಿದೆ ಎಂತ ನಮಗೆ ಸಾಲಾಕೊಡ್ತಾರೆ,’ ಸಂಬಳ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಆದರಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಯಾಲುಪಾಲು ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಹೋ ಗಬೇಕು. ಮಿಕ್ಕಿದ್ದರಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲಾ ನಡಿಯಬೇಕು. ಸಾಲದ ಅಂಗಡ ಯೋರು ಬಂದರೆ ‘ಏನುಮಾಡಲಯ್ಯ, ನಿನಗಾಗಿ ತೆಗೆದಿಟ್ಟಿದ್ದೆ; ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ, ಮನೆಗೆ ಆಡ್ಡಿಕೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಬಹಳ ಖರ್ಚಯ್ಯ, ಈ ತಿಂ ಗಳಲ್ಲಿ: ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಧಾರಿಸಿಕೋ; ಇವತ್ತಲ್ಲ, ನಾಳೆಕೊಡ್ತೇನೆ.’

‘ಏನುಸ್ವಾಮಿ, ಹೆಂಡತೀಗೆ ಒಡವೆ ಮಾಡ್ನಿದರೆ ನಾವು ಕಾಯ ಬೇಕೇನು?’

‘ಛೇ, ಛೇ, ಹುಚ್ಚಪ್ಪ. ಅವಳಿಲ್ಲಾದರೂ ಕೇಳಿಯಾಳೋ—
ನೀನಿನ್ನೂ ಮಗು ಹೆಂಡತಿ ವಿಚಾರ ನಿನಗೇನು ಗೊತ್ತು! ನಿಮ್ಮ
ದಣೀಗೆ ಹೇಳು, ಅಂಗಡೀಗೆ ಒರುತ್ತೇನೆ. ಹೇಳೋನೆ—ಇಗೋ
ಬಂದು, ಎರಡು, ಮೂರು, ಸಾಲ್ಕು ಐದ.-ಉ-ಇದನ್ನು ಕೊಡು.’

ಸಕ್ಕದ ಮನೆ ಶ್ರೀಕಂಠ—ಕಂಠೀಗೂ, ರಾಮಾಚಾರ್ಯಗೂ
ಬಹಳ ಸ್ನೇಹ. ಸಾವಿರೋ ಕಂಠೀನ—‘ಎಲ್ಲೋ ಕಂಠೀ, ರಾಮಾ
ಚಾರ್ಯ ಅಂಗೀ ವಿಚಾರ ಹೇಳೋ ಎಂಬೋದು! ಅವನಿಗೂ ಅದರ
ವಿಚಾರ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಬಹಳ ಕುತೂಹಲ!

‘ರಾಮಾಚಾರ್ಯ ಅಂಗಿಯನ್ನು ಧೊರೆಗಳು ಕೇಳಿದರಂತೆ.’

‘ಯಾಕೋ?’

‘ಅದು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದರೆ ಸುಡೋದಿಲ್ಲ; ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ
ದರೆ ನೆನೆಯೋದಿಲ್ಲ!’

‘ಭಲಾಪ್ಪ!’

‘ಒಗೆದರೆ ಬಟ್ಟೆ ಬೇಗ ಹೋಗುತ್ತೆಂದು ಆಚಾರ್ಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ
ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕೋದೇ ಇಲ್ಲ. ಆ ಪಂಜೆ ಆಚಾರ್ಯಗೆ ಮೊದಲನೇ ಮಾವ
ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟದ್ದು. ಒಳ್ಳೆ ಮಗುಟದ ಬಣ್ಣ ಬಂದಿದೆ.
ಪಂಜೆಯನ್ನು ಮಗುಟ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಬರೆ
ಯಿರಿ. ರಾಮಾಚಾರ್ಯ ಕರಗ—’

ಕಂಠೀ ಆಚಾರ್ಯಗೆ ‘ಕರಗ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇ
ನೆಂದರೆ ಕಚೇರಿಯಿಂದ ಆಚಾರ್ಯ ಬರುವಾಗ ದಡದಡನೆ ಓಡುತ್ತಾ

ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಂಡತ್ತಿ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದ ಹೊರತು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೇ ಕರಗ ಬಂದಹಾಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ 'ಎಂದು ಕಂಠಿ ಆಗಾಗ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಇದರಿಂದ ಆಚಾರ್ಯಗೂ ಕಂಠಿಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ರೇಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಮಂಗಳನಾರ ಒಳ್ಳೇ ರಾಹುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯ ಕಛೇರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರು! ದಡದಡನೆ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹುರಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ತಕ್ಷಣವೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪಂಚಾಂಗವು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಈ ಹುರಿ ಆ ಪಂಚಾಂಗಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಗೋಡೆಗೆ ತಗಲುವಾಕಲು ಬಹಳ ಉಪಯೋಗವೆಂದು ತೋರಿತು. ತಕ್ಷಣವೇ ಬೊಗ್ಗು ಕೈ ಹಾಕಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಗ್ರಹಚಾರ ಎದುರಿಗೆ ಕಂಠಿ ನೋಡುತ್ತಿರಬೇಕೇ? ಎನೋ ಬಂತೆಂದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ ದೇನೋ ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಹುಡುಕಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇನ್ನೇನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ ಎಂಬುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ—'ಅವರೇ ಅವರೇ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡರು' ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ಆಚಾರ್ಯ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನೋಡಿದರು. ಎರಡು ಗಜಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪೋಲೀಸಿನವನೂ, ಆತನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬನೂ, ಕಂಠಿಯೂ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಆಚಾರ್ಯ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು.

ಪೋ—'ಸ್ವಾಮಿ, ಕೊಡಿ.'

ರಾ—'ಏನಯ್ಯಾ, ನಾನೇನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ.'

ಕಂಠಿ—'ನಾನು ನೋಡಿದೆ; ಇವನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು.'

ನು ತೊಟ್ಟು—‘ಸ್ವಾಮಿ, ಆದರಲ್ಲಿ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ—ಏದು ಐವು ರೂಪಾಯಿನ ನೋಟುಗಳು ಸ್ವಾಮಿ—ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಿ ಸ್ವಾಮಿ; ನಾನು ಬಡವ.’

ರಾ—‘ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೇ, ನಾನು ನೋಡಲಿಲ್ಲಷ್ಟೆ; ನಾನು ಈ ಹುರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆ—ಆಪ್ಪೆ.’

ಕಂಠಿ—‘ಅಲ್ಲ; ಅಲ್ಲ; ಎಲ್ಲಾ ಸುಳ್ಳೇ. ಇವನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ.’

ಪೋ—‘ನಡೀರಿ ಸ್ವಾಮಿ. ಸ್ಪೇಷ್‌ಗೆ ಬನ್ನಿ.’

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದರು. ಕಂಠಿಯಾದರೋ—‘ಕರಗ ಪೋಲೀಸಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೋ’ ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾ ಹಿಂದೆಯೇ ಇದ್ದನು. ಹುಡುಗರಾದರೋ ‘ಕಂಠಿ-ಕರಗ ಕರ್ಗ-ಕರ್ಗ-ಕರ್ಗ’ ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾ ಸ್ಪೇಷ್‌ವರಿವಿಗೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು.

ಪೋಲೀಸಿನವನು ಆಚಾರ್‌ನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ದಫೇ ದಾರನ ಮುಂದೆ ಬಿಟ್ಟನು. ದಫೇದಾರನು ಕುರ್ಜಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲದೆ ‘ಎನ್ರಿ’ ಎಂದನು. ಅವನಿಗಾದರೂ ಆಚಾರ್‌ರು ಒಂದು ಸಲವಾದರೂ ದಸರ ಇನಾಮನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೋಪ-ಇದೇ ತಕ್ಕ ಸಮಯ!

ಪೋ—‘ಸ್ವಾಮಿ, ಇವರೇ ತಗೊಂಡರೆಂದು ಈ ಹುಡುಗ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ’

ದಫೇ—‘ಎನ್ನೆಗೊಂಡಿದ್ದು? ಎನ್ರಿ?’

ಮತ್ತೊಬ್ಬ—‘ಸ್ವಾಮಿ, ನಾನು ಬಡವ. ದಾರಿಲಿ ಬರ್ರ ನನ್ನ ಪಾಕೆಟ್ ಕೆಳಗೆ ಬಿತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿತ್ತು; ಎಲ್ಲಾ ಐದೈದು ರೂಪಾಯಿ ನೋಟುಗಳು ಸ್ವಾಮಿ’

ಕಂಠಿ—‘ಸಾ ನೋಡಿದೆ ಇವರೇ ತಗೊಂಡರು. ಅಲ್ಲೇ ಒಡಾ ಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರು’

ಪೋ—‘ಹೌದು, ಇವರೇನೋ ಅಲ್ಲೇ ಹುಡುಕಾಡುತ್ತ ಇದ್ದ ಹಾಗಿತ್ತು.’

ರಾ—‘ನಾನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ.

ದಫೆ—‘ಮತ್ತೇತಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಿರಿ?’

ರಾ—,ಈ ಹುರಿ ಬಿದ್ದಿತು. ನನಗನುಕೂಲ, ಅಂತ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆ.’

ಕಂಠಿ—‘ಆಮೇಲೂ ಅಲ್ಲೇ ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಇದ್ದರು, ಕೇಳಿ.’

ದಫೆ—‘ಹೌದೇನೀ?’

ರಾ—‘ಏನೂ ತಿಳಿಯದು, ಈ ಹುರಿ ಮಾತ್ರ ತಗೊಂಡೆ.’

ಮತ್ತೊಬ್ಬ—‘ದೇವ್ರೂ ಏನಾದರೂವಾಡಿ ಕೊಡಿಸಬೇಕು. ನಾನು ಬಡವ’

ದಫೆ—‘ಏನೀ, ನಿಜ ಹೇಳಿ.’

ರಾ—‘ಸುಳ್ಳು ಹೇಳೋನೇನು?’

ದಫೇ—‘ದುಡ್ಡೆಂದರೆ ನೀವೇನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡ್ತೀರಿ. ತಗೊಂಡಿದ್ದರೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಿ. ಚನ್ನಾ ಗಿಲ್ಲ—ನೀವು ದೊಡ್ಡೋರು. ನೀವೇ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗೆ?’

ರಾ—‘ಇಲ್ಲವಯ್ಯಾ, ನಾನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ.’

ದಫೇ—‘ನನಗೇನು ಸ್ವಾಮಿ—ನಾನಂತೂ ಈ ಕೇಸು ತಗೋ ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮಿಷ್ಟು ನೋಡಿ.’

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನು ಸ್ಟೇಷನ್ ಒಳಕ್ಕೆ ಓಡಿಬಂದು ‘ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ, ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಿತು’ ಎಂದನು. ದಫೇದಾರನು ತಿರುಗಿ ನೋಡಲು ಹುಡುಗನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪಾಕೆಟ್ಟಿತ್ತು. ಕಂಠಿಯು ‘ಎಲ್ಲಿತ್ತೋ ಶ್ರೀಪಾದೂ?’ ಎಂದನು. ಶ್ರೀಪಾದೂ ‘ಅಲ್ಲಿ ಅಂಗಡಿ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ! ಎಂದುತ್ತರಕೊಟ್ಟನು. ದಫೇದಾರನು ಪಾಕೆಟ್ಟನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ‘ಇದೇನಯ್ಯಾ ನಿಂದು!’ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ‘ನಂದಿದ್ದಹಾಗೇ ಇದೆ’ ಎಂದನು. ಬಿಚ್ಚಿ ನೋಡಿ ದರು. ಐದೈದು ರೂಪಾಯಿನ ನೋಟುಗಳು ಒಟ್ಟು ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳಿದ್ದವು.

ದಫೇ—‘ಸರಿ, ಸ್ವಾಮಿ, ಹೋಗಬಹುದು. ಲೋ ಹುಡುಗ ನಿನಗೆ ಮಾಡ್ತೀನಿ ತಾಳು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳ್ತೀಯಾ?’

ಕಂಠೀ—‘ಇಲ್ಲೇ—ನಾನು ನೋಡಿದೆನಿ—ನಿಮ್ಮ ಪೋಲೀಸಿನವ ನನ್ನು ನೋಡಿದ ತಕ್ಷಣವೇ ಬಿಸಾಕಿರಬಹುದುರೇ—’

ರಾಮಾಚಾರ್ಯ, ಒಳ್ಳೆಯವರ ಮುಖ ನೋಡಿ ಎದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಕಂಠಿಯಾದರೋ ‘ಕರಗನ್ನ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದರು.’ ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾ ಬೀದಿಬೀದಿ ತಿರುಗಲಾ ರಂಭಿಸಿದನು.

ಗೊಣಗುಟ್ಟೋ ಗೋವಿಂದ.

ಗೋವಿಂದರಾಯನನ್ನು ನೀವು ನೋಡಿದ್ದರೇನು ? ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ, ನೋಡೋದೆಲ್ಲ! ಈಗ್ಗೆ ಐನೂರು ವರ್ಷದ ಮುಂಚೆ ಅವನು ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿದ್ದ. ಹಂಪೆ ಕಾಣೆರ! ನೋಡೋಸ್ಥಳ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮೋಗಿನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದೋರು — 'ಹಂಪೆಗೆ ಹೋಗೋಕಿಂತ ಕೊಂಪೇಲಿರೋದು ಮೇಲು' ಅಂತಾರೆ.

ಹುಕ್ಕುರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದು ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜಧಾನಿ. ಆಗ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ನೋಡಿದರೂ ಸಡಗರ. ಅದೇನು ಮಹಾ ಮನೆಗಳು ! ಅದೇನು ಜನ! ಅವೇನು ಓಡಾಟ! ಎಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪಂಡಿತರೂ, ನರ್ತಕರೂ ಎಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲೇ.

ಅಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದೆಂಥಾ ರೋಜಾ ಹೂ ಇನ್ನೆಲ್ಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ಬಡವನಾಗಿದ್ದರೂ, ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾ ಬಂದು ರೋಜಾ ಹೂವಾದ ರೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗದೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ನಮ್ಮ ಗೋವಿಂದ ರಾಯನಿಗೂ ರೋಜಾ ಹೂ ಕಂಡರೆ ಪ್ರಾಣ,

ವಜ್ರ, ವೈಘಾಠ್ಯ, ಪುಷ್ಯರಾಗ ಇವೆಲ್ಲಾವಾರೋ ಅಂಗಡಿಗಳ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಡಿಗಳು, ಆ ಅಲಂಕಾರ, ಎಂದು ಏನಲ್ಲೇ ಅರಮನೆ ಕೈಸಾಲೆ, ಧೋರೆಯೋ ಸಾಯನ ಮಂತ್ರಿಯೋ ಯಾರಾದರೂ ಬೀದಿಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗೋವಾಗ ಆ ಜನರ ಸಂತೋಷ ಇನೆಲ್ಲಾ ನೋಡೋದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಕಣ್ಣೆ ದ್ದರೂ ಸಾಲದು.

ಹುಕ್ಕರಾಯ ಧೋರೆ, ಸಾಯನ ಮಂತ್ರಿ, ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇನ್ನೂ ಬೇಕೆ! ಆದರೂ ಗೋವಿಂದರಾಯರಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಆಸ ಮ್ಮತ.

ಎಷ್ಟಾದರೂ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರೋದು ರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿಯೋದು ಕಷ್ಟ. ಎದುರಿಗೆ ಕರೆಸಿ ಕೇಳಿದರೆ ಇರೋ ಸಂಗತಿ ಹೇಳೋದಿಲ್ಲ, ಹೆದರಿಕೆ. ಬೇರೆಯೋರಿಗೆ ಆ ಕೆಲಸ ಕೊಟ್ಟರೂ ಸಾಗೋದು ಕಷ್ಟ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಾನೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೋಳ್ಳಿಯದೆಂದು ಹುಕ್ಕರಾಯ ಆತನಿಗೆ ವೇಷವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೇಗೋ ಪದ್ಧತಿ.

ನಮ್ಮ ಗೋವಿಂದರಾಯರು ಗೊಣಗುಟ್ಟೋದು ವಿಪರೀತ. ಯಾವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿ, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿ ಯಾರನ್ನ ನೋಡಲಿ, ಗೊಣಗುಟ್ಟುತ್ತಿರೋದೇ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ನಡುದಾರಿಲಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಅವರನ್ನು ಇವರನ್ನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕರೆಯೋದು, ಅವರೆದುರಿಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಗೊಣಗುಟ್ಟೋದು ಎನೂ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ—'ಆಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ! ಆಕಾಶವೆಲ್ಲಾ ಹೀಗೆ ನೀಲಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟರೆ ಬದುಕೋ ಬಗೆ ಹೇಗೆ?' ಎಂಬೋದು. ಹೀಗೆ ಗೊಣಗುಟ್ಟುತ್ತಾ ಇರುವಾಗ ಒಂದು ದಿನ ಸಾಯನ ಮಂತ್ರಿ ಜೋಡೀ ಕುದುರೆ ಸಾರ್ವಾಟಿನಲ್ಲಿ ಆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟ. ಇದು ನಮ್ಮ ಗೋವಿಂದರಾಯರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಇವರಿ ಗೆಲ್ಲಾಹೀಗೆ ದುಡ್ಡು ಸುರಿದರೆ ದೇಶ ಉದ್ಧಾರ ಆಗೋದು ತಾನೆ ಹೇಗೆ! ಹೇಳೋರಿಲ್ಲ, ಕೇಳೋರಿಲ್ಲ. ಗೊಪಾಲಪುನ ಮನುವೆ ! ಧೋರೆಗಂತೂ ಯಾರಾದರೂ ಬಂದು ಬಾಯಿ ಬಡಿಯೋಹಾಗೆ ವಾತನಾಡಿದರೆ ಸಾಕು. ಅವರ ಸವಾನವೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರಿಗೇನು ಬೇಕಾದರೂ ಕೊಟ್ಟುಬಿ ಡೋದೇ ! ಹೀಗೆ ಗಾಡೀಲಿ ಕೂತು ಸುಖವಾಗಿ ತಿರುಗೋ ಕೆಲಸ ನಾನಾಡಲಾರನೆ! ನಿರ್ವಾಕವಿಲ್ಲದ ಮಂತ್ರಿ ಕೆಲಸ?

ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ, ಅರಮನೆಯಿಂದ ಗೋವಿಂದರಾಯರಿಗೆ ಔತನ ಬಂತು. ರಾಯರಿಗೆ ಪರಮಾನಂದ 'ನಮ್ಮೆಜಮಾನ್ಯ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ ಏನೋಮ್ಮ! ಧೋರೆಗಳು ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದ್ದರು.' ಎಂದು ರಾಯರ ಪತ್ನಿ ಊರೆಲ್ಲಾ ಸಾರಿಬಿಟ್ಟು ಒಂದಳು.

ಗೋವಿಂದರಾಯರು ಅರಮನೆಗೆ ಹೋದ ಕೂಡಲೇ ಧೋರೆಗಳ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ರಾಯರು ಧೋರೆಗಳ ಮುಖ ನೋಡಿದರು. ಎದೆ 'ಥಂ' ಎಂತು. ಕೈಕಾಲು ಬದ್ದು ಹೋಯಿತು. ಇವರು ಹಿಂದಿನ ದಿನ 'ಲೆಕ್ಚರ್ (Lecture)' ಹೊಡೀತಿದ್ದಾಗ, ಎದುರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಗೋಸಾಯಿ ನಿಂತಿದ್ದ. ಅವನ ಮುಖಕ್ಕೂ ಧೋರೆಗಳ ಮುಖಕ್ಕೂ ಹೋಲಿಕೆ ಕಂಡುಬಂತು. ಗೋವಿಂದರಾಯರ ತುಟಿ, ಗಂಟ್ಟು ಎಲ್ಲಾ ಒಣಗಿಪೋಯ್ತು. 'ಮಹಾರಾಜ' ಎನ್ನೋದು ಮಹಾ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು.

“ಏನೂ ಭಯ ಪಡಬೇಡಿ. ನಾನೇನು ಹುಲಿಯಲ್ಲ!”

ಗೋವಿಂದರಾಯರಿಗೋ 'ಎಲ್ಲಾ ತಪ್ಪಾಯ್ತು ಮಹಾರಾಜ' ಎಂದು ಮೂಗುಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕೆನ್ನೆಗೆ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಗಣೇಶನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವಹಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕಾಲಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂಬುದೇ ತೋರಿತು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಯ ಸರಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಏನು ಹೇಳಬೇಕೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅರಮನೆ ಮುಂದೆ 'ನಾಲಗ' ಕೇಳಿಸಿತು.

“ಅದೇನೋ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರಿಸಿ?”

ನಮ್ಮ—ರಾಯರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಉಸಿರಾಡೋ ಹಾಗಾಯಿತು. ಆಜೆ ಹೋಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬಂದರು.

“ಮಹಾರಾಜ, ಮದುವೆ.”

“ಯಾರದು?”

“ಕೇಳಿಲ್ಲ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ. ತಿಳಿದುಬರುತ್ತೇನೆ.”

ಹೋಗಿ ಬಂದದ್ದಾಯಿತು. “ವರ್ತಕ ನಾಗವರ್ಮನ ಮಗಳಿಗಂತೆ.”

“ಯಾರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು?”

“ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ವಿಚಾರಿಸಿಲ್ಲ—ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.”

ಮತ್ತೆ ಹೋಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು, “ವರ್ತಕ ಸುಬ್ಬ ವರ್ಮನ ಮಗನಿಗಂತೆ—ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.”

“ಎಲ್ಲಿ?”

“ತಿಳಿಯದು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.”

ಪುನಃ ಆಜೆ ಹೋಗಿ ವಿಚಾರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದು, ರಾಯರು, ‘ದೊಡ್ಡ ಚೌಕದಲ್ಲಿರುವ ನಾಗವರ್ಮನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.’ ಎಂದರು.

“ಹೆಚ್ಚು ವಿಚಾರಗಳು?”

“ನಾನು ವಿಚಾರಿಸಿಲ್ಲ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ. ಪುನಃ ಹೋಗಿ ಕೇಳಿ ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ, ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಬೇಕು.”

“ಬೇಡ, ಹೀಗೆ ಬನ್ನಿ.”

ಗೋವಿಂದರಾಯರಿಗೆ ಧೋರೆಗಳು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಆಸನವನ ಲಂಕರಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿದರು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸಾಯನಮಂತ್ರಿಗಳ ಸವಾರಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂತು. ಮಂತ್ರಿಗಳು ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಧೋರೆಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಧೋರೆಗಳು ಅದನ್ನೂ ಇದನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತಾ, “ಆಜೆ ಗದ್ದಲದ ವಿಚಾರ ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ” ಎಂದರು.

“ಆಗಬಹುದು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ”

ಮಂತ್ರಿಗಳು ಹೊರಟರು; ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷಗಳಾದ ಮೇಲೆ, ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು ‘ವರ್ತಕ ನಾಗವರ್ಮನ ಮಗಳಿಗೆ ಮದುವೆ— ಎಂದರು.

“ಎಲ್ಲಿ?”

“ನಾಗವರ್ಮನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ”

“ಯಾರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು?”

“ವರ್ತಕ ಸುಬ್ಬವರ್ಮನ ಮಗ ಕೃಷ್ಣವರ್ಮನಿಗೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.”

“ಲಗ್ನ ವೆಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ?”

“ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡಕ್ಕಿಟ್ಟಿದ್ದಾರಂತೆ.....ತುಲಾಲಗ್ನ ದಲ್ಲೆ.”

“ಹೆಚ್ಚು ವಿಚಾರಗಳು?”

“ನರನಿಗೆ ಮಾವನು ಹತ್ತುಸಾವಿರ ವರಹಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನಂತೆ. ಕನ್ಯೆಗೆ ಸುಬ್ಬವರ್ಮನು ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಹಾರುತ್ತಾನಂತೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ”

“ಹೀಗೆ ಕೂಡಿ”

ರಾಜರು ಗೋವಿಂದರಾಯರ ಕಡೆಗೆ, ತಿರುಗಿ “ಇದೇ ನಿನಗೂ ಮಂತ್ರಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ. ಇಂಕಹ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ, ನನಗೆ ಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟು ತೊಂದರೆಯಾದರೆ, ಇನ್ನು ರಾಜ್ಯ ವಿಚಾರ ತನ್ಮುಕ್ತವರವೇ ನಿಂತರೆ, ರಾಜ್ಯಭಾರವು ಹೇಗಾಗಬೇಕು! ಇನ್ನು ಮೇಲಾದರೂ ಗೊಣಗುಟ್ಟುವುದನ್ನು ಬಿಡು.” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ರಾಯರನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದರು.

ಅಂದಿನಿಂದಾಚೆಗೆ ಗೋವಿಂದರಾಯನು ಬೀದಿಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಚೌಕ ಚೌಕದಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಯಾರಾದರೂ ಮನೆಗೆ ಹೋದರೆ ಅವತ್ತು ‘ನನಗದೇನು ಮೊಂಕು ಬೊಡಿದಿತ್ತೋ! ಅಷ್ಟು ತಿಳಿಲಿಲ್ಲವೆ! ಎಲ್ಲಾ ನನ್ನ ದುರದೃಷ್ಟ. ಎಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಮೊಂಕು ನನಗೆ ಅವತ್ತೇ ಬರಬೇಕೆ!’ ಎಂದು ಗೊಣಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ.

ಸಿದ್ದನಬಸವ.

ತಿಮ್ಮ—“ಸಿದ್ದೇನಂತಾನೆ ನೋಡ್ಲೇ.”

ರಾಮ—“ಎನಣ್ಣ-”

ತಿಮ್ಮ—“ಅಲ್ಲಲೆ-ಬಸ್ವ ಅತ್ತು ಗಾಡಿನಾದ್ರೂ ಎಂದೂ
ಆಕತ್ಯತಂತೆ !

ಈರ—“ಎನೋಣ್ಣ-ಎಗಿರೋದೋ-ಬಸ್ವ-”

ಸಿದ್ದ—“ನನ್ನ ಬಸ್ವನಿಗೊಂದು ಎಚ್ಚೇ ಆಂತೀನಿ! ಮೊನ್ನೆ
ಸಂತ್ಯಾಗ-ಎನ್ರಾಮಣ್ಣ, ನೀಕಾಣ್ಯಾ? ಇಲ್ಲಿ ಬಿಡ್ಲೇ, ಅದರ ಮೇಗೆ
ನಂದು ನೂರು ರೂಪಾಯಿಡ್ಲೀನಿ.”

ಸಿದ್ದ ಬಸವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಕಿದ್ದ. ಅವನಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿದ್ದದ್ದು
ಒಂದೇ ಜೊತೆ. ಒಕ್ಕಲತನವೆಲ್ಲಾ ಅದರಲ್ಲೇ ನಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ.
ಅದರ ಪೈಕಿ ಇವನಿಗೆ ಬಸವನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಣ. ಆ ಊರು ಸುತ್ತ
ಮುತ್ತ ಇನ್ನೆಲ್ಲೇ ಅಂಥಾದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ಅಂದರು-ಅದು
ಸಿದ್ದನ ಕೈಗುಣ ಅಂತ; ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು-ಹೋರಿಜಾತೀನೇ ಅಂಥಾ
ದ್ದು; ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಅವನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಕುತ್ತಾನೆ, ಅದಕ್ಕೇ
ಹಾಗಿರೋದು; ತನಗೆ ಹಿಟ್ಟಿಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೂ ಅವಕ್ಕೇ ಮೊದಲು
ಹುಲ್ಲು ಹುರುಳಿ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ.—ಹೀಗೇ, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಅವರಿಗೆ
ತೋಚಿದಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಬಸವನ ಸಮಾಸ
ಎತ್ತೇ ಇಲ್ಲ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರೇ ಎನಹ ದೇರೆಯಿಲ್ಲ.

ಹೀಗಿದ್ದಾಗ, ಸಿದ್ಧ ಅದರ ಮೇಲೆ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚೇ? ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದಮೇಲೆ ತಿಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನಿರೋ ಕಾಗುತ್ತೇ? ಅವನೂ ನೂರುಟ್ಟು. ಸರಿ. ನಾಲಕ್ಕುರು ಜನ ಸೇರಿದರು. ಆಗಲೇ ಬಸವನ್ನು ತರಿಸಿ ಗಾಡಿಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟೋದಕ್ಕೆ ನಿರ್ಧರ ವಾಯಿತು. ಬೋರ ಬಸವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದ. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಊರಲೆಲ್ಲಾ ಇದು ವ್ಯಕ್ತಾಯಿತು ಎಲ್ಲೆಯೋರಲ್ಲಿ ಅವರ ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟು ನೋಡೋದಕ್ಕೆ ಒಂದುಬಿಟ್ಟರು. ಹತ್ತು ಗಾಡಿ ಸೇರಿಸಿದರು; ಜೆನ್ನಾಗಿ ಬಿಗಿದುಕಟ್ಟಿ ಬಸವನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದರು. ಗೌಡ ಕುಂಜಪ್ಪ ಬಂದು ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು ದುಪಟೇನ ಎಡಭುಜದಮೇಲೆ ಎಗರಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಆಗಾಗ 'ಲೇ- ಟ್ರ-ಸುಮ್ಮಿರೋ' ಎಂದು ಉತ್ತರಗೋತ ನಿಂತಿದ್ದ. ಎಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧವಾದಮೇಲೆ ಸಿದ್ಧ ಬಾರುಕೋಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಂದು ಮುಂದೆ ನಿಂತ ಎಲ್ಲರೂ (ಉ-ಬಿಡಿ,ಬಿಡಿ) ಎಂದರು. ಸಿದ್ಧ 'ಲೇ-' ಎಂದು ಬಾರುಕೋಲಿನಿಂದ ಬಸವನ ಬೆನ್ನುಮೇಲೊಂದು ಬಿಟ್ಟ. ಒಳ್ಳೇ ಮಾಲೀಸ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟ ಕುದರೆ ಬೆನ್ನಿದ್ದ ಹಾಗಿದ್ದ ದರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಗೀರು ಬಿತ್ತು. ಬಸವ 'ಖ್ಖು' ಎಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಬಿಟ್ಟ; ಬಸವ ಕದಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಂದು ಬಿಟ್ಟ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಕೂಡ ಇಡಲಿಲ್ಲ. ಕೊಂಬನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿ ದುರದುರ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಗೊಳ್ಳಿಂದು ನಕ್ಕಿಬಿಟ್ಟರು. ಸಿದ್ಧ ಬಾರುಕೋಲಿನಿಂದ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಬಾರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟು ಮೈಯಲ್ಲಾ ಗಾಯವಾಯಿತು; ಆದರೂ ಬಸವ ಅಡ್ಡಾಡಲಿಲ್ಲ.

ತಿಮ್ಮನಿಗೆ ನೂರು ರೂಪಾಯಿಬಂತು. ಸಿದ್ಧ ಬಸವನ್ನು ಬೈಯುತ್ತ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಬೋರ ಬಸವನ್ನು ತಂದು ಕೂಟ್ಟಿಗೇಲಿ

ಕಟ್ಟಿ ಅದರ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಹಿಡಿ ಹುಲ್ಲುಹಾಕಿ ಹೋದ. ಸಾಯಂ ಕಾಲವಾಯಿತು. ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ ಹೊತ್ತಿಗೆ ದನಕರು ಎಲ್ಲಾ ಬಂತು ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಟ್ಟಿ ಊಟ ಆದಮೇಲೆ ಆ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಲೇ ಬಂದು ಮಲಗಿದ.

ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾದರೂ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನೂರು ವರಹ ಹೋದದ್ದು, ಹಾಗೇ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಮಲಗಿದ್ದ. ಬಲಗಡೆ ಏನೋ 'ಸರಸರ' ಎಂದ ಹಾಗಾಯಿತು. ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದ ಕಠಿ ಎತ್ತು, ಬಸವನ ವೈ ಎಲ್ಲಾ ನಾಕುತ್ತಿತ್ತು. ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಸೋರಿಸುತ್ತಾ. ಆಗಾಗ ಬಸವನ ಕತ್ತನ್ನೆ ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಸವರು ತ್ತಿತ್ತು. ನೋಡುತ್ತಾ ಹಾಗೆಯೇ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದ. ಯಾರೋ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮಾತನಾಡಿದ ಹಾಗೆ ತೋರುತು.

“ಅಲ್ಲೋ ಬಸವ—ಹೀಗೆ ಮಾಡೋದೇನೋ?”

‘ ನಂದೇನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲ, ಹಾಗೆ ಬಾರುಗೋಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆ ದರೆ ಹೆಂಗಾಗುತ್ತೋ—ಹಾಗೆ ಹೊಡೆದ, ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ? ’

“ಹೊಡೆದರೇನೋ? ನಿನಗೆ ನೋವಾಗುತ್ತೆ ಎಂಬೋದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ಯಜಮಾನ ಹೊಡೀತಾನೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.”

“ಅದಕ್ಕೇ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಈಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ.”

“ಅನ್ಯಾಯ—ಇಷ್ಟು ದಿನ ಸಾಕಿದ್ದಕ್ಕೆ ಒಂದೇಟು ಹಾಕಿದರೇನು

‘ ನನ್ನೊ ಬ್ಬಸನ್ನೇ ಅಲ್ಲ, ಎಲ್ಲಾರನ್ನೂ ಎಲ್ಲರೂ ಹೀಗೇ ಹೊಡೀತಾರೆ ಇದ್ದದ್ದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮೇಲೇ ಸ್ವಲ್ಪವಾಸ; ಅಷ್ಟು

ಹೊಡಿಯೋದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಬಿಡಬೇಕು. ಎಷ್ಟು ಗೋಳ
 ಟ್ಟರೂ, ನಮ್ಮ ಕಷ್ಟ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯೋದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ ಈ
 ಉಪಾಯವಾಡಿದೆ.”

“ನೀನೇನೋ ಮಾಡಿದೆ. ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಇದು ತಿಳಿಯೋದು
 ಹೇಗೆ?”

“ಇರಲಿ. ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಜೂಜು ಕಟ್ಟಲಿ, ಹತ್ತಿಲ್ಲ
 ಇಪ್ಪತ್ತುಗೂಡಿ ಎಳೆದುಹಾಕುತ್ತೇನೆ. ಹೊಡೆದರೆ ನನಗೆ ಸೋವಾ
 ಗುತ್ತೆ ನಾನೆಳೆಯೋದೇಯಿಲ್ಲ.”

“ಇಷ್ಟೇಕೆ, ಬೆಳಗ್ಗೆ ಯಜಮಾನನೇ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಸವರೋಕ
 ಮೈನೋಡಿ ಅವನೇ ಪಶ್ಚತ್ತಾಪ ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಹೋದ
 ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಅವನಿಗೆ ಒರೋಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು.”

“ಅದಕ್ಕೇನು, ಈ ಸಲ ಇನ್ನೂರು .. “ಬಾಬೆ” ಇಡಲಿ”

“ಬೆಳಗ್ಗೆ ಕೋಳಿಕೂಗೋಹೊತ್ತಿಗೆ ಬೋರನು ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟು
 ಎದ್ದು ಹುಲ್ಲು ಬಾಚಿಕೊಂಡು ಬಂದು, ಎಲ್ಲಾ ಪಶುಗಳ ಮುಂದೇನೂ
 ಹಾಕಿದ ಮೂಲೇಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಹಸು ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ,
 ಆಜೆ ಹೊರಟ ಕಾಲು ಆಜೆಗೆ ಇಡೋದರೊಳಗಾಗಿ, ಬಾಗಿಲಿನ
 ಹತ್ತಿರ ಕಟ್ಟಿದ ಕರು. ಕಾಲನ್ನು ನಾಕಿತು. ಬೋರ ಬೆಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದು
 ನೋಡಿ, “ಅಲೆ-ಲೆ-ಬಾ” ಎನ್ನುತ್ತ. ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಒಳಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ
 ಬಿಟ್ಟುಹೋದ.

ಎಳುಗಂಟೆ ಸಮಯ. ಹಿಮ ಬಿದ್ದಿದ್ದು ಇನ್ನೂ ವೂರ್ತಿಯಾಗಿ
 ಇಂಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಿದ್ದ ಕಂಬಳಿ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಬಾಗಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ.
 ಎದುರಿಗೆ ಬೋರ, ‘ನನಗೇನೋ ಅಂಗೆ ಕೇಳಿತು - ಅದೇಗಿರೋದೋ-’

ಸಿದ್ದ—“ಬಿಡ್ಲೆ, ಎಲ್ಲಾ ದರೂ ಉಂಟಾ—ಬಸ್ಸು ಮಾತಾಡೋದು ಅಂದರೇನಂತೀನಿ!”

ಬೊರ—“ಅದೆಂಗಿರೋದೋ ಎನೋ, ಈ ಸಾರ್ತಿ ಕಟ್ಟೋ ಡೋತಂಕ ನುಗೇನೋ ಅಂಗಂಗೇ.”

ಸಿದ್ದ—“ಅದೇನ್ಮತೆಯೋ ಎನೋ ಕಾಣೋ—”

ಮಧ್ಯಾಸ್ಥ ಒಂದು ಗಂಟೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಊರ ಹೊರಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸೇರೋ ಪದ್ಧತಿ. ಅವತ್ತೂ ಸೇರಿದರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ಅಗಿಯುತ್ತಾ ಮಾತಾಡಲೂ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದರು.

ತಿಮ್ಮ—“ಅಲ್ಪಲೇ ಬಸ್ಸು ಒಳ್ಳೆ ಕೈಕೊಟ್ಟೆ?”

ಈರ—“ಎತ್ತೇನು ಕವಿನ್ಮಾ ಅಂತೀರ—ಅದೇನೋ ಅಂಗಾಗ್ನಿಡಿತ್ತು.

ತಿಮ್ಮ—ಇಲ್ಲಪ್ಪ! ಬಿಡ ಅತ್ತಾಗೆ—ಎನ್ನಹಾ, ಅತ್ತುಗಾಡಿ ಎಳೆದಾಕೋಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾ, ಎನ್ನಾಮಣ್ಣಿ?”

ರಾಮ—“ಬಿಡ್ಲೆ ? ಎತ್ತಾಗಿನಮಾತು — ಅತ್ತೂ ಇಲ್ಲ ಇಪ್ಪತ್ತೂ ಯಿಲ್ಲ—ಸೋಜಿಗಾವ ಸಿದ್ದನಮಾತು ಬಿಡಂದರೆ.”

ತಿಮ್ಮ—“ಇಲ್ಲೇ ಅವನಲ್ಲ—ಎನ್ನಿದ್ದಪ್ಪ”

ಸಿದ್ದ—“ಮಾತ್ಯಾಕೆಲ್ಲ—ಎನೋ ಅಂಗಾಯ್ತು ಈಗಲ್ಲ ಒಂದು ಕೈ ಅಂತೀನಿ”

ರಾಮ—“ಎದ್ದಪ್ಪ, ಭೀಮ—ಇಗಲ್ಲಸೈ ಎಳೆದಾಕ್ತಿದ್ದಿ, ಇನ್ನೂ ರಲ್ಲ ಮುನ್ನೂರು ಮಡಗಿಬಿಡ್ತೀನಿ—ಬಿಡ್ಲೆ”

ಈರ—“ಕಟ್ಟಿ ಬಿಡ್ಲೆ—ಅದೆಂಗಾಗ್ತೋ ನೋಡೇಬಿಡೋಣ ಬಸ್ಸು ತೆಗೆದು ಹಾಕೋದಾ.”

ತಿನ್ನು—“ತೆಗದು ಹಾಕೋದಾ?—ಮುಂದೆ ಜೋಳದ ಕಡ್ಡಿ ಹಾಕಿದರೆ ಒಂದು ಬಂಡಿಯಾದರೂ ಬೊಡತೈತೆ. ಅತ್ತು ಗಾಡಿ ಎಳೆದ್ದಾಕಿಬಿಡ್ಲಿ—ನಾನ್ಯೇಳಿದ್ದು ಕೊಡ್ತಿನಿ”

ಬೋರ—(ಸಿದ್ದನಕಿವಿಯಲ್ಲಿ) “ಒಳ್ಳೇಸಮಯ-ಕಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟರೆ ಒಂದು ಕೈ—

ಸಿದ್ದ—“ಎಳೆದರೆ ಎನ್ನೊಡ್ಡೀಲೆ—ಅದೂ ಒಂದು ಮಾತೇ ಅಂತೀನಿ,

ತಿನ್ನು—“ಎಳೆದರೆ ನಾನೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ—ಮುನ್ನೂರಾದರೂ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡ್ತೇವೇಳೋ.”

ಸಿದ್ದ—“ಐವತ್ತು ಬಸವನ ತಾಕತ್ತು ಬೈಲಿಗೆ ಬರೈತೆ.

ಹಿಂದಿನದಿನ ಮಾಡಿದಂತೆ ಹತ್ತು ಗಾಡಿಗಳನ್ನು ಎಳೆದು ಕೊಂಡು ಒಂದು, ಒಂದರ ಹಿಂದೆ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು ಮುಂದೆ ಹಾಕಿದ ಒಂಟಿತ್ತಿನ ಗಾಡೀಗೆ ಬಸವನ್ನ ಕಟ್ಟಿದರು ಎಲಾ ಅಣಿಯಾಯಿತು. ಬೋರ ಒಂದಷ್ಟು ಬೆಲ್ಲ ಹುರುಳಿ ಸೇರಿಸಿ, ಒಂದು ಬೊಗಸೆ ತುಂಬ ತಂದು ಬಸವನಿಗೆ ತಿನ್ನಿಸಿಬಿಟ್ಟು, ಬೆನ್ನು ಸವರಿದ. ಸಿದ್ದ, ಗಾಡಿಯೊಳಗೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹತ್ತಿ, ಬಸವನ ಬೆನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ, ‘ಬಸ್ವ-ನಡಿಯೋ’ ಎಂದು ಹಗ್ಗು ಎಳೆದ. ಬಸವ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತಂಟೆ ಮಾಡದೆ ನಡಿಯೋದಿಕ್ಕೆ ನೊವಲು ಮಾಡಿತು. ‘ಓಡಲೇ-ಕ್ರೈಕ್ರೈ’ ಎಂದು ಬಾರಮುಟ್ಟಿ, ಸ್ಪ್ರೀಮೇಲೆ ತಟ್ಟಿದ. ಓಡೋದಕ್ಕೆ ನೊದಲಾಯಿತು. ಆ ಊರುಸುತ್ತಲೂ ತಿರಿಗಿಕೊಂಡು ಹೊರಟ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು.

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಸಿದ್ದನಿಗೆ ಮುನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಬಂತು; ಬೋರನಿಗೆ ಒಂದು ಹೊಸ ದುಪಟಿ.

ಅದೃಷ್ಟ.

ನನ್ನ ಹೆಸರು ಗಾಗಿ ನಾರ. ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ನೇಪಲ್ ಪಟ್ಟಣ. ನನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಡೊಡ್ಡವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾದರೂ. ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಆಡಳಿತದಿಂದ ನನಗಿದ್ದ ಸಂಸತ್ತಿಲ್ಲವೂ ನಾನು ನಾನು ಗುತ್ತ ಬಂತು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿಯೆಲ್ಲಾ ದೊಡ್ಡಮಗನ ಪಾಲೇ. ನಾನಾ ದರೋ ಕಿರಿಯವ. ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಬದುಕಿರುವವರೆಗೂ ನನ್ನ ಮಾತೇ ವಾತು. ಅವಳಿಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲಿದ್ದ ಪ್ರೀತಿಯು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. ಇದ ರಿಂದಲೇ ಕೊನೆಗೆ ನನಗೆ ಬಹಳ ಕೇಡಾಯಿತು. ಚಿಕ್ಕಮಗುವಾದಾಗ ನಿಂದಲೂ ನನಗೆ ಸಂಗೀತವೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣ. ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯು ಕಾಲನಾಗುತ್ತಲೇ ನನ್ನ ಗತಿಯು ಅತಿ ಹೇಯನಾಯಿತು. ನನ್ನ ಮುಂಗೋಪ ಕೇಳುವರಾರು! ಬಡವನ ಕೋಪ ದವಡೆಗೆ ಮೃತ್ಯು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಕೊನೆಗೆ ನನಗೆ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲದಂತಾಗಿ ನನ್ನ ತಲೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಒಂದು ಮಠ (Church) ಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು.

ನಮ್ಮ ಕಂದೆಗೂ ನನಗೂ ಅಷ್ಟಷ್ಟೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಆತನ ಜಬು ರುಡಸ್ತು. ಯಾನಾಗಲೂ ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಇದ್ದಹಾಗೆಯೇ ಇರೋಣ. ಒಳ್ಳೇ ಮಾತಾಡಲಿ ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟ ಮಾತಾಡಲಿ ಒಂದೇ ಧ್ವನಿ. ಆತ ನನ್ನು ಕಂಡರೆ ನನಗೆ ಕೆದರಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತೇ ವಿನಹ ಪ್ರೀತಿಯಷ್ಟಿರ ಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಣ್ಣನಿಗಾಗಿ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ, ನನ್ನನ್ನೂ ಮೂಲೆಗೆ ಒತ್ತಿ ಕೂಡಿಸಿ ಬಿಟ್ಟನಲ್ಲಾ, ಎಂಬುವ ರೋಷ ಬೇರೆ

ನನ್ನನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೇ ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನು ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದ. ಆತನ ಕೈಕೆಳಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಹಾಕಿ ಬಿಟ್ಟರು.

ಸನ್ಯಾಸಿ (Monks) ಗಳ ಪಾಡೇನೊಂದು ಹೇಳಲಿ. ಪ್ರಪಂಚ ದಲ್ಲಿನ ಮನೋಹರವಾದ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು, ಒಂದು ಕತ್ತಲ ಗವಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತು, ತಮ್ಮವೈಗೆಷ್ಟು ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅಷ್ಟು ಮೋಕ್ಷ ತಮಗೆ ಸಿಗುತ್ತೆಂಬ ಮತದಿಂದ ತಮ್ಮ ಕೈಪಾದ ಮಟ್ಟಿ ಗೂ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವುದರಲ್ಲೇ ಆಶಕ್ತರಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕೆಚ್ಚಿತು. ಇನ್ನು ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಈ ಕೂಪ ದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯು ತಳ್ಳಿದ್ದರಿಂದ ಕೆಲವು ಸರ್ವಗಳ ಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ನಾಸ್ತಿಕನಾದೆ; ಯಾರನ್ನು ಕಂಡರೂ ದ್ವೇಷವೇ. ನನ್ನನ್ನೇ ನಾನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಪ್ರೀತಿಯು ಎಂದು ಸಾರಿ ವುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದವಾಗೂ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ದ್ವೇಷಂ ಸೂಯೆಗಳೇ ಕಾಣಬರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಆದಾಗ್ಯೂ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅತ್ಯುತ್ತಮನಾದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತ ನಾಗಿದ್ದೆ. ಇಲ್ಲಿವೆ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳ ಮೈಕಿ ಒಬ್ಬಾತನು ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಲೂ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಚತುರನಾಗಿದ್ದ. ಆತನೊಡನೆ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಓಡಾಡುತ್ತಾ, ನನಗೂ ಅದರ ವಿಚಾರ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ತಿಳಿದಂತಾಯಿತು. ಇದೊಂ ದು ವಿಚಾರಗಿಟ್ಟರೆ, ಮಿಕ್ಕಿದುದೆಲ್ಲಾ, ನನ್ನ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆ. ಹೀಗಿರಲು ಒಂದು ದಿನ ನೇಪಲ್ನ ಪಟ್ಟಣದೊಳಗೆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇಬ್ಬರನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿ

బంతు. నన్న బిక్కప్పను నన్న న్ను మత్తోబ్బ సన్యాసి (Monk) ఇబ్బరన్నా కళసికొట్టను. ಹದಿನారు ವರ್ಷದವರೆಗೂ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿద్ద ನನಗೆ ಈಗ ಸೂర్యರత్ನೆಯು ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು. ನಮ್ಮ మువన్ను బిట్ట కాలుగంటియొకగఁగి నన్న బుద్ధియు బదలాయెను. పునః ముదొలకక బరకొడవందు నిర్ధరమాడికొండే. నన్న జొతేయల్లద్ద సన్యాసియు వ్యాపారమాడలఁబండు అంగడి బళినింతాగ, నాను సక్కదల్లద్ద ఒందు సందియల్లి దూరి కాలిగే బుద్ధిహేళిగే.

సుమారు ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷಗಳವರೆಗೆ ఓడరబడుదు. ಹింతి రుగి నోడిదే. నన్న న్ను యారూ హింబాలిసిరలిళ్లు, అల్లె స్వల్ప హోత్తు నింతు యోజనేమాడిదే. నమ్మ మనేగుర్తు సిగేలి హాగిల్ల, నాను బిట్టు ಹದినారు వರ್షవాయెతు. అగిద్దాగూ నోడినోణవేండు అవరివరన్న కేళుత్తా కేనేగే నమ్మ మనేగే హోదే. బాగిలల్లద్దవరు ఒళక్కే బిడువుదిల్లవేందరు. అవరిగే నన్న ಹేసరన్న హేళి, నన్న ತಂದೆಯన్ను నోడిలలు బందిదేసేండు తిಳిసిదే. అవరు ఒళక్కే బిట్టమేలే, నమ్మ ತಂದೆಯ బಳిగే హోదే. ఆತను స్వల్పపూ బదలాయెసిరలిళ్లు. మనేయ ఆకన్ను నోడిదంతే నన్న న్ను నోడి, కుంటు ಕುರ.ಡರಿಗೆ అన్న ಹಾಕಲು ఒప్పువಂತే, నాను ఆమనేయల్లిరలు అనుమ తియన్నిತ್ತ. నన్న అణ్ణనాదరూ, నన్న మేలే స్వల్పపూ ప్రితియన్ను ತೋరిపలిళ్లు. ಸಕಲ ಅಧಿಕారವన్ను ಈಗ ಅವನೇ ವಹಿಸಿದ್ದనಾಗಿ, ఎనೋ ಎల్లి యూ స్థళవిల్లదే ఇల్లిగే బందిద్దానే, హోగలి ఇద్దలిడల,

ಎಂದ ಹಾಗೆ ಮಾತನಾಡಿದ. ನನಗೆ ವ.ನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ವ್ಯಸನವಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆಯಾದರೂ ಸರಿಹೋಗಬಹುದೆಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತೆ.

ಬರುತ್ತ ಬರುತ್ತ ತೊಂದರೆಗಳೇ ಬಹಳವಾದವು. ಸೇವಕರೂ ಸಹ ನನ್ನನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದರು. ಅದರೊಳಗಾಗಿ ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಕೇವಲ ಆಸ್ತಿಸೇವಕನಾದ ಕಳಕನಂತೂ ನನ್ನನ್ನು ಸಶುಗಿಂತಲೂ ಕಡೆಯಾಗಿ ಭಾವಿಸುತ್ತ, ತಾನೇ ನನಗಿಂತ ಡೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನೆಂಬುವುದನ್ನು ನನಗೆ ತೋರಿಸುವಂತೆ ಕುಜೇಷ್ಟನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆಯೇ ಸುಮಾರು ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ನಡೆಯಿತು, ನನ್ನ ಮೈಕೈಯಲ್ಲಾ ಉರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಇದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಒಂದುದಿನ ಕಳಕನು ನನ್ನ ಕೋಣೆಯೊಳಕ್ಕೆ, ನಾಥಹೊಡೆಯನ ನೀರನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟನು, ನನಗೆ ಕೋಪಬಂತು

“ಇಂತಹ ನೀರೇನಯ್ಯಾ, ನನಗೆ ತಂದಿಡುವುದು ?”

“ಬೇರೆ ನೀರಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ನಾವೆಲ್ಲಾ ಕೈತೊಳಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಅನೀರನ್ನು ನಿಮಗಾಗಿ ತಂದಿದ್ದೇನೆ”

“ಬೇರೇನೀರಿಲ್ಲ, ಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ನೀರೇ ಇಲ್ಲವೆ?”

“ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ನೀರೂ ಇದೆ, ಹಗ್ಗಕೊಡಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ನೀರು ನಿಮಗೆ ಸಾಲದಿದ್ದರೆ ತಾವೇ ಒಳ್ಳೇನೀರನ್ನು ಸೇದಿಕೋ ಬಹುದಲ್ಲ !”

“ಆಗಲೀನಯ್ಯಾ, ಹಾಗೇಮಾಡ್ತೇನೆ.”

“ಅಷ್ಟು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಿಂದಿದ್ದು ಹೇಗೆ ಜೀರ್ಣವಾಗಬೇಕು?”

ನನಗೆ ತಡೆಯಲಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು, ರಪ್ಪನೆ ಕನ್ನಿಗೆ ಹಾಕಿದೆ. ಕಳಕ ಕೆಳಗುರುಳಿದ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಸೇವಕನೊಬ್ಬನು ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡ. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಏವಾರು ನಿಮಿಷ ಶೈಶೋಪಚಾರವಾದ ಮೇಲೆ ಕಳಕಪ್ಪು ಮೇಲೆ ಕೈರ್ದ. ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತು ನನ್ನನ್ನು ದುರದುರ ನೋಡಿದರೆ, ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರುಬಂದು, ನಾನು ನನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಮಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿಕೂತೆ. ಆವೇ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟಮಾಡ. ವುದಕ್ಕೆ ಕೊನೆದಿನವೆಂದುಕೊಂಡೆ ಆರಾತ್ರಿ, ಒಬ್ಬ ರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಸಲಾಯನ ಸೂಕ್ತವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ.

೨.

ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ದುಡ್ಡಿರುವವರೆಗೂ ಯಾವ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಕೂಲವೇ. ಒಳ್ಳೇ ತಿಂಡಿ, ಊಟ, ಉಪಚಾರ. ನಾನು ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಡಿ ಹೋದ ಒಂದು ವಾರದವರೆಗೂ, ನನಗೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಿತು. ಪ್ರಸಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಸುಖಮಯವೆಂದು ಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಎಂಟನೆಯ ದಿನ ನನ್ನ ಜೋಬಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಹಣ ನನ್ನ ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಸಾಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೊದಲಾಯಿತು ನನಗೆ ಯೋಚನೆಗೆ. ಅಲ್ಲಿಇಲ್ಲೇ ತಿರುಗಿದೆ, ಕಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಯಾರೂರನ್ನೋ ಕೇಳಿದೆ ಎನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ನನ್ನ ಜೊತೆ ಯಲ್ಲಿ ವಾತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸನ್ಯಾಸಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೆ, ಅವನು

ನೋಡಿದರೂ ನೋಡದ ಹಾಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದ. ಇದರಲ್ಲೇನೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಿರಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡೆ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಳೆಯಿತು; ಆ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಇನ್ನಿದ್ದರೆ ನನ್ನನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮಠದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಹಾಕಿ ಬಿಡುವರೆಂದು ಸಮುದ್ರತೀರಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆ. ಅಲ್ಲಿ ಆ ರಾತ್ರಿಯೇ ಜಿನೋವ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಒಂದು ಹಡಗನ್ನು ಕಂಡೆ. ಯಾವ ಪಟ್ಟಣವಾದರೆ ನನಗೇನು? ಮುಖ್ಯ ಈ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೊಂದೆಂದು ಆ ಹಡಗಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಕೆಲವು ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿ ಜಿನೋವ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿಂತೆ.

ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಅಲ್ಲಿನ ಅರಮನೆಗಳನ್ನು ಗುಡಿಗಳನ್ನೂ, ಮನೋರಂಜಕವಾದ ಉದ್ಯಾನಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ ಮನಸಾರ ಸಂತೋಷವೆಚ್ಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು, ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತೋಚಲಿಲ್ಲ. ಆದರೇನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾನು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿದ್ದೆ. ಆ ಹಾಳುಮಠದ ಭಯವಿಲ್ಲ. ಇತ್ತ ತಂದೆಗೆ ನನ್ನ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳನ್ನುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ, ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಇದ್ದ ಹಣವೆಲ್ಲಾ ವಾಯವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವುದು! ಈ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂಚೆ ನನಗೆ ಬಹಳ ರಮ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಮನೆಗಳೂ ಬೀದಿಗಳೂ ಎಲ್ಲವೂ ವಾಯವಾದವು. ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಚನೆಯೇ ಯೋಚನೆ.

ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಗಾರನೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಅಣಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಕೆಲಸಗಾರರನ್ನು ಅದನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಲು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ನಿಂತು ಉಸ್ತುವಾರಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದೊಡನೆಯೇ ಆ ಚಿತ್ರ

ವನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯೆಲ್ಲವೂ ಮಾಯನಾಯಿತು. ಆದರ ಸೊಬಗನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ ಸ್ಥಂಭಿಭೂತನಾಗಿ ನಿಂತೆ. “ಎಂತಹ ಮುಖ? ಎಷ್ಟು ರಮ್ಯವಾಗಿದೆ!”

“ಅಯ್ಯಾ, ನಿನ್ನ ಸ್ಥಳನಾವುದು?”

“ಇಂತಹ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಆ ಕಲಾಪ್ರವೀಣನಾರಿರ ಬಹುದು! ಆಮುಖದ ತೇಜಸ್ಸು ದೇವಲೋಕದಿಂದ ಬಂದಂತಿದೆ!”

“ಅಯ್ಯಾ ಇಲ್ಲಿನೋಡು ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೊಸಬನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿ, ನಿನ್ನ ದೇಶನಾವುದು?”

“ನಾನು ನೇಪತ್ಸಿನವನು. ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ. ಇಂತಹ ರಮ ವಾದ ಚಿತ್ರ.....”

“ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಬಂದೆ?”

“ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಮನೆ ಮಠಗಳಾವು ಇಲ್ಲ”

“ಮಗೂ, ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಅಸಕ್ತ ನಾಗಿರುವನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತೆ ನನ್ನಲ್ಲಿರುವೆಯಾ?”

“ನೀನು ಯಾರು?”

“ನಾನೇ ಆ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದವನು. ನಾನು ಮುದುಕ ನಾಗುತ್ತ ಬಂದೆ. ನನಗೊಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯ.....”

“ಓಹೋ, ಆಗತ್ಯವಾಗಿ ಆಗಲಿ. ನನ್ನ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕ ನಾಯಿತು.”

ಆತನಿಗೆ ನನ್ನ ತಾತನಷ್ಟು ವಯಸ್ಸಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಆತನನ್ನು ತಾತನೆಂದು ಕರೆಯಲು ನೊದಲು ಮಾಡಿದೆ. ಒಂದು ವರ್ಷವನ್ನು ವುದರೊಳಗಾಗಿ ನಾವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತಾತ ನೊಮ್ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಇರಲಾರಂಭಿಸಿದೆವು. ಹೀಗಿರಲು ಒಂದು ದಿನ ಒಂದು ಚಿತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಾಣವಾಡಲು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಅವಳನ್ನು ನನ್ನಂತಯೇ ಅವಳ ತಂದೆಯು ಬೇರೆಯವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ. ಅವಳ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ತೇಜಸ್ವಿದ್ಯಾಗುಣ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಂದ ಪೋಷಿತಳಾದವಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನನ್ನನ್ನೆ ಬಿಟ್ಟು ಅವಳನ್ನು ಸೇರಿತು. ಇದನ್ನೇ ನೋಡಿ ತಾತ, “ಮಗೂ, ಇವಳ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೀನೇ ಬರೆಯುವಿಯೇನೋ?” ಎಂದನು.

ನಾನು ಮೆಲ್ಲನೆ “ನಿಮ್ಮ ಅನುಮತಿಯಿತ್ತಲ್ಲಿ” ಎಂದೆ.

“ಅನುಮತಿ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ?”

ನನ್ನ ಮುಖವು ಜೋಲು ಬಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ತಾತ ನಿಂತೆಂದನು. ಮಗೂ, ಇವಳ ಚಿತ್ರವನ್ನು ರಮ್ಯವಾಗಿ ರಚಿಸಲು ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಶಕ್ತನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರಕೈಯಿಂದಲೂ ಆಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೊದಲು ಮಾಡು.”

ನೊದಲು ಮಾಡಿದ್ದೂ ಆಯಿತು, ಕೊನೆಗಂಡಿತು. ಕೊನೆಯ ದಿನ ಆಕೆಯ ಮಗ್ಗಲಲ್ಲಿ ಕೂತು ಆಕೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. ನನ್ನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಕ್ತದ ಹನಿಯೂ ಆಕೆಯ ಹೆಸರನ್ನೇ

ಹೇಳುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಎಲ್ಲಿ ಯಾವ ಹಕ್ಕು ಕೂಗಿದರೂ
 “ಬಯಾನ್ಯಾ” “ಬಯಾನ್ಯಾ!” ಎಂದು ಕೇಳಬರುತ್ತಿತ್ತು.
 ಇನ್ನೊಂದು ವಾರದೊಳಗಾಗಿ ಚಿತ್ರಪಠವೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ.
 ಆಕೆ ಬಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬಡುತ್ತಾಳೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ
 ಗಳೂ ಕೂಡ ಅವಳ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿ ಬಿಡಬಹುದೆಂದು ಅಂದು
 ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕೂತೆ. ಮಾರನೆಯದಿನ ತನ್ನ ಕೈಚೀಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿ
 ನೆಂಬ ನೆಪದಿಂದ ಬಯಾನ್ಯಾ ಮತ್ತೆ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದಳು.
 ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಧೈರ್ಯ ಬಂತು. ಅವಳ
 ಹತ್ತಿರ ಕೂತು ಅವಳನ್ನು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಕೇಳಿದೆ. “ನನ್ನನ್ನು ಮದುವೆ
 ಯಾಗುವೆಯಾ, ನನ್ನ ರಮಣಿ?” ಗಂಭೀರ ಸ್ವರದಿಂದ ನುಡಿದಳು
 “ಅದಕ್ಕೆ ಆತಂಕವೇನೂ ಕಾಣೆ.”

“ನಾನು ಬಹಳ ಬಡವ. ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯೊಂದಿಲ್ಲದೆ ನಿನಗೆ
 ನಾನು ಮತ್ತಾವುದನ್ನೂ ಕೊಡಲಾರೆ.”

“ನಾನೂ ಸಹ ಹಾಗೇ. ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯೊಂದಿಲ್ಲದೆ, ನಾನೇ
 ನನ್ನೂ ತರಲಾರೆ.”

“ಸ್ವರ್ಗವೇ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದಂತಾಯಿತು, ಒಂದು ಗಂಟಿಕಾಲ ನಾನು
 ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆಯೇ ನನಗೆ ಭಾವನೆ. ಆದರೆ ದಾದಿ ಬಂದು
 ಕೂಗುತ್ತಲೇ ಬಯಾನ್ಯಾಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಪ್ರಿಯ, ಬಹಳ
 ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ತಾತ ಏನನ್ನು ವನೋ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ.
 ನಾಳೆ ಇದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ.”

“ಆಗಲಿ ಬಯಾನ್ಯಾ, ನೀನಿಲ್ಲಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಬರುವವರೆಗೂ, ನನಗೆ
 ನೆಮ್ಮದಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟು

ದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಿಯೆ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯನ್ನಾಗಿ ಇಂದು ನೀನು ಮಾಡಿರುವೆ!”

ಅಂದಿನ ಅಧರಾಮೃತಪಾನವನ್ನು ನೆನಿಸಿಕೊಂಡರೆ ನನ್ನಂಥ ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದೆನಿಸುತ್ತೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿದಾಚೆಗೆ ನನಗೆ ಕವಿದು ಕೊಂಡ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ನೆನಸಿಕೊಂಡರೆ ನನ್ನ ಮೈ ಕೈಯೆಲ್ಲಾ ನಡುಗುತ್ತದೆ.

ಆ ರಾತ್ರಿ ನನಗೆ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ನೋಡಲಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಅದನ್ನು ವನ್ನೇ ಓದುತ್ತಾ ಹಟಾತ್ತಾಗಿ ನನ್ನ ಅಣ್ಣನು ಸತ್ತ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ನೋಡಿದೆ ನನಗೇನೂ ತೋಚಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗಬೇಕೇ ಅಥವಾ ಬೇಡವೆ? ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಯಿತು. ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತಾತನ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು, ಹೋಗಿ ತಾತನಿಗೆ ಬಿಚ್ಚಿಸಿ, ವಿಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿಶದನಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ತಾತನಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷನಾಯಿತು. “ಮಗೂ, ಮೊದಲು ಹೊರಡು ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯು ಹೀಗಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ನೀನಿಲ್ಲರುವುದು ಬಹಳ ತಪ್ಪು. ಆತನು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಲಿ ಪ್ರೀತಿಸದಿರಲಿ, ಆತನ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ. ನಿಮ್ಮಣ್ಣನ ತರುವಾಯ ಆತನನ್ನು ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಭಾರವು ನಿನ್ನದೇ.”

“ತಾತ, ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಹೋಗಲೊಲ್ಲೆ. ಪರದೇಶಿಯಾಗಿ, ಬೀದಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದ ನನಗೆ ಆಶ್ರಯವಿತ್ತ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದೇ! ನೀನು ಬರುವೆಯಾದರೆ ಹೋಗುವೆನು.”

ಹೊಡೆದಾಟವು ಬಹಳವಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ತಾತನನ್ನೂ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಊರಿಗೆ ಹೊರಟ ನನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿದ್ದಾಯಿತು. ಆ ಹಿಂದಿದ್ದ ಜಬುರುದಸ್ತು ವರಾಯವಾಗಿತ್ತು. ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಮೊದಲು ಮೊದಲು ಗಂಭೀರದಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದಾಗ್ಯೂ, ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲೇ, ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ನನಗೆ ತಡೆಯುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಆತನ ಕಾಲದಿಯಲ್ಲೆ ಕುಳಿತು ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡೆ, ತರುವಾಯ ತಾತನನ್ನು ಭೇಟಿಮಾಡಿಸಿದೆ. ತಾತನ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ನನ್ನ ತಂದೆಯು ಬಹಳ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹಸ್ತಲಾಘವವನ್ನು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಸ್ಥಳ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ್ದು ಆಯಿತು. ಒಂದು ಪಕ್ಷದಪರ್ಯಂತ ತಂದೆ ಬಳಿಯಿದ್ದು, ಅನಂತರ ಬಯಾನ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಹೊರಟೆ. ಜಿನೋವ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದೆ. ಅವಳ ಮನೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಯುವಕನು, ಅವಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮುದುಕನೊಬ್ಬನು ಸತ್ತನೆಂತಲೂ, ಅದಾದ ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳು ಮಾಯನಾದಳೆಂತಲೂ ತಿಳಿಸಿದನು.

ನಿರಾಶನಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದೆ. ಮುಂದೆ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಅವಳನ್ನು ನೋಡುವೆನೆಂದು ಭರವಸೆಯಿಂದ, ಅವಳ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಾದೆ. ಒಂದುವಾರವೆನ್ನುವುದರೊಳಗಾಗಿ ನನಗೆ ನಿದ್ರೆ ಮಾಯವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಿನೋಡಿದರೂ ಅವಳೇ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಬಂದಳು. ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿರಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಅವಳನ್ನು ಹುಡು

ಕಲು ಹೊರಟೆ. ಸುತ್ತನುತ್ತು ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿರುಗಿದ್ದಾ ಯಿತು. ಏನೂ ಉಪಯೋಗನಾಗಲಿಲ್ಲ, ಕೊನೆಯಸಲ ಅವಳಿದ್ದ ಮನೆಯೊಳಕ್ಕಾದರೂ ಹೋಗಿನೋಡೋಣವೆಂದು, ಪುನಃ ಜೀನೋಪ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದೆ.

ಹಡಗಿನಿಂದ ಇಳಿದು ದೊಡ್ಡಬೀದಿಗೆ ಬರುತ್ತಲೇ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಜನರಗುಂಪು ಕಾಣಿಸಿತು. ಹತ್ತಿರಬಂದು ನೋಡಲಾಗಿ, ಆ ಗುಂಪಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮೇಲುಗಡೆ ಏನೆಯ ಅಂತಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಗಡಿಯಾರಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ್ದ ಕಂಬಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತೂಗಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ದೃಷ್ಟಿಸಿನೋಡಲು ಹೆಂಗ ಸೆಂದು ತೋರಿತು. ಏಣಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತಂದುಹಾಕಿದರು. ಕೆಳಗಡೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವಳು ಬಿದ್ದರೂ ಘಾಯವಾಗದಂತೆ ಹಗ್ಗದ ಜಲ್ಲ ಡಿಗಳನ್ನು ತಂದು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರು. ನಾನೂ ಹೋಗಿ ಆ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ, ಮೇಲಿನಿಂದ ಹೆಂಗಸು ಬಿದ್ದಳು. ಮುಖಕಾಣಿಸಿತು. ತಕ್ಷಣವೇ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೊರಟೆ. ಅವರು ಇವರು ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದು, ಸಕ್ಕದಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಮಂಚದಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿದೆ. ಮುಖವನ್ನೆಲ್ಲೋ ನೋಡಿದಹಾ ಗಿತ್ತು. ಪುನಃ ನೋಡಿದೆ-ಅವಳೇ, ನನ್ನ ಬಯಾನಾಪ್ಪ. ಶೈತ್ಯೋಪ ಚಾರಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಳು. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಬಾಯಿಂದ ಅದುಮಿಕೊಂಡಳು.

“ಬಯಾನಪ್ಪ”

“ಮುಟ್ಟಬೇಡ. ನನ್ನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಸಾಗಿಸು”.

“ನನ್ನ ಮನೆ ಎಲ್ಲಿ ’

“ಮೇಲುಗಡೆ, ಆರನೆಯ ಮಹಡಿ.”

ನಾನು ಅವಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡೆ. ನನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೂ ಒಬ್ಬನು ಬಂದು ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಅವಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟ. ನಾನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೆ. ಬಯಾನಾ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಹಾಕಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ,

“ಈತನು ನನ್ನ ಗಂಡ ಎಂದಳು,” ನಾನು ಅವಳನ್ನೆತ್ತಿ ಆತನ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟೆ.”

ಚರ್ಮ ದಪ್ಪ.

“ಈ ಸಿದ್ಧನು ಏನು ಮಾಡೋದು!”

“ಏನಾದರೂ ಪಾಡಬೇಕು, ರಾಯರೇ.”

‘ಏನು ಮಾಡೋದೋ, ಚರ್ಮ ದಪ್ಪ! ನಾನು ಬೇರೆ ಕಾಣೆ ಈಗ ಆರು ತಿಂಗಳಿಂದ ಹೇಳ್ತಾಯಿದ್ದೇನೆ-ರಿಪೋರ್ಟು ಬರಿಯೋದನ್ನು! ಮನ್ನೆಯಲ್ಲ ಈ ರಿಪೋರ್ಟು ಬರಿಯೋವಿಧ ಹೇಳ್ತಾನೇ ಸಾಲು ಗಂಟೆ ಹೊತ್ತು ಅವನ ಸಂಗಡ ಹೊಡೆಕೊಂಡೆ. ಇವತ್ತು ತಿರುಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ-ನೋಡಿ!’

ರಾಯರು ಪ್ರೋಲೀಸು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು. ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರೋಲೀಸಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡವರನ್ನು ತರಬೇತು ಮಾಡಲು ಇವರ ಕೈಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿದ್ದರು. ಇವರು ‘ಬೂಡ್ಸ್’ ಕಟ್ಟೋದು ನೊದಲುಗೊಂಡು ರಿಪೋರ್ಟು ಬರಿಯೋವರೆಗೂ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಪೈಕಿ ಸಿದ್ಧನಂತಾ ಪುರುಷ ಹಿಂದೆ ಯಾನಾಗಲೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆಯೂ ಬರೋ ಹಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದೇ ಅವರ ಮತ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಏನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ?

‘ನಾ ಲಾಯಲ್’ ಎಂದು ಕಳಿಸಿಬಿಡೋದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ವರ ಬೆಂಬಲ. ಅವನು ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಆಳು ಎಂದು ಅವರೇ ‘ರೆಕಮಂಡೇಷನ್’ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಾಗ, ಈ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಇವನನ್ನು ಆಜ್ಞೆ ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕಾಗಿದೀತೆ! ಸಿದ್ಧನ ಎದೆ ಸುತ್ತಲತೆ ನಲವತ್ತು ಮೂರು

ಅಂಗುಲ. ಮೈಕೈಯಲ್ಲಾ ಕಬ್ಬಿಣದ ಗಟ್ಟಿ. ತಲೆ ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕದು: ಒಳಗಡೆ ಜೇಡೀ ಮಣ್ಣು. ಒಂದು ಹೆಂಡೆಯ ತುಂಬ. ನೀರುತುಂಬಿ 'ಎಲಾ ಸಿದ್ದ, ಇದನ್ನ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾರ್ಗಟ್ಟಿನವರೆಗೆ ಸಾಗಿಸೋ' ಎಂದರೆ, 'ಆಗಲಮ್ಮಣ್ಣಿ, ಏನ್ನಮ ದಾ, ಏನ್ನಮಾದ ಒಂದು ಮೈಲಿ ತಾನೆ' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ರಿಪೋರ್ಟು ಬರೆಯೋದೇ — ಅವನಿಗೆ ದೊಡ್ಡವೊಂದು ಕಬ್ಬಿಣದ ಹಾರೆ ನುಂಗು ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಆಗಿತ್ತು.

ರಾಯರು ಇವನಿಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿ ರಿಪೋರ್ಟು ಬರೆ ಎಂದಿದ್ದರು. "ಕನ್ನ ಹೊಡೆಯುತ್ತಲಿರುವ ಕಳ್ಳರಿಬ್ಬರನ್ನು ಕಂಡಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿ? ಇದಕ್ಕೆ ರಿಪೋರ್ಟು ಬರೆ." ಅವನೂ ಬರೆದಿದ್ದ "ಕನ್ನ ಬಡೀತೀರೋ ಕಳ್ಳಿಬ್ರನ್ನ ಕಂಡಿ ಬಿಮ್ಮನೆ ಬಿಗಿದಾಪ್ಪಿ ಇಡೀ ಕೊಂಡ'"

ಇದನ್ನು ರಾಯರು ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಸ್ನೇಹಿತರು ನೋಡಿ, 'ಆಗಲಿ ರಾಯರೇ, ಏನೋ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಏನೋ ಟಿಂಪರರಿಗಿಂಪರರೇ—' ಎಂದರು.

'ಆಗಲಪ್ಪ—ಟಿಂಪರ್ ವರೇ ನೇ!'

ಕಾಗೂ ಹೀಗೂ ಸಿದ್ದ ಪೋಲೀಸಿನೋನಾದ. ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಗಲ್ಲಲಿ 'ಬೀಟಿ' ಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಅವನ ಸಂತೋಷನೇ ಸಂತೋಷ, ಆ ಕಾಕಿ ಒಟ್ಟಿ, ಆ ಪೋಷಾಕು ಎಷ್ಟಾವರ್ತಿ ನೋಡಿಕೊಂಡರೂ ಸಾಲದು. ಜೊತೆಗೆ ಕಾಲಿಗೆ ಬೂಡ್ಡು. ಇದೇನೋ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಾ ಇತ್ತು ಎನ್ನಿ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಪಕ್ಕದ ಮನೇ ಅಣ್ಣೀಗೆ ಇದೆಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು! ಆದರೆ ಒಂದು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವನಿಗೆ ದೊಡ್ಡ

ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿತ್ತು — ಸರಿಯಾಗಿ ರಿವೋಲ್ವು ಬರಿಯದೆಯಿದ್ದರೆ ಕೆಲಸ ಹೋಗಿ ಬಿಡುತ್ತಲ್ಲ, ಎಂಬುದು.

ರಾತ್ರಿ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆ. ಎಲ್ಲೋ 'ಟಕ್-ಟಕ್' ಶಬ್ದ. ಎನಿರಬಹುದು? ಸಕ್ಕದಮನೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಹಲ್ಲೇ ಶಬ್ದ. ಅಷ್ಟು ಜೋರಾಗಿ! ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿಸಿತು. 'ಖರ್-ಖರ್' ಎಲ್ಲೋ ಎನೋ ನಡೀತಾಯಿದೆ. ನೋಡಬೇಕು.

ಸಿದ್ದ ಹೊರಟ. ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದ. ಮುಂದು ಗಡೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿದೆ, ಸಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ಬಗ್ಗಿ ನೋಡಿದ ಒಳಗಡೆ ಸಣ್ಣದೊಂದು ದೀಪ. ಯಾರೋ ಇಬ್ಬರು. ಇವನು ನೋಡೋದಕ್ಕೂ ಒಳಗೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಮುಚ್ಚಳ ತೆಗೆಯೋದಕ್ಕೂ ಸರಿಹೋಯಿತು. ಹಾಗೇ ಒಂದೇ ಹುನ್ನರ್‌ನಲ್ಲೇ ಕಿಟಕಿ ಕನ್ನಡಿ ಒಡೆದುಕೊಂಡು ಸಿದ್ದ ಒಳಗೆ ದೂರೇ ದೂರಿದ.

ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು; ಕೂಡಲೇ ತನ್ನ ಕೈಲಿದ್ದ ಚಾಕು, ತೋರಿಸಿ, ಹತ್ತಿರ ಬಂದರೆ ಇರಿಯುತ್ತೇನೆಂದ. ಸಿದ್ದನಿಗಿದೊಂದು ಲಕ್ಷ್ಯವೇ! ಹಿಂದೆ ರಾಯರು 'ಕಳಾಸಿ' ನಲ್ಲಿ ಇಂಥಾ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎನೇನೋ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರು ಸಿದ್ದನ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಇವುಗಳೇನೂ ನಿಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೇ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿಕೊಂಡುನೋಡಿದ; ದೊಣ್ಣೆ ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಓಹೋ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂತು. ತಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ, ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಏನು ಮಾಡೋದು?

'ಬಿಡಲೇ, ಮಗನೆ—'ಎಂದ; ಸಿದ್ದ ನುಗ್ಗಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ. ಕಳ್ಳನ ಕೈಲಿದ್ದ ಚಾಕು ಇವನ ಎಡಗೈಗೆ ಚುಚ್ಚಿತು. ಸಿದ್ದನ

ತಲೆಯಿಂದ ಎಟುತೆಂದು ಕಳ್ಳನು ಕೆಳಗುರುಳಿದ. ಅವನ ಮೇಲೆ ಸಿದ್ದ ಬಿದ್ದ. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಕೈಲಿದ್ದ ಚಮ್ಮಟಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶಿದ್ದನನ್ನ ಹೊಡೆಯಲು ಬಂದ. ಸಿದ್ದ ಕಾಲುಗಳು ಸಮ್ಮನಿದ್ದವೆ! ಝಾತಿಸಿ ಒಂದುವತ್ತ ಬಿತ್ತು. ಆದೂ ಪಕ್ಕೆಗೇ ಬೀಳಬೇಕೇ! ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೊದ್ದು, ಒಬ್ಬ ಕಳ್ಳನ ಪಂಜೆಯನ್ನೇ ಹರಿದು ಸಿದ್ದ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿ, ಮೂಟೆಗಳಂತೆ ಉರುಳಿಸಿ, ಅವರ ಮೇಲೆ ಕೂತ. ಎಡಗೈ ರಕ್ತಮಯವಾಗಿ, ಎತ್ತಲು ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಆದರೇನು—ರಿಪೋರ್ಟು ಬರೆಯಲೇ ಬೇಕಲ್ಲ! ಜೇಬಿನಿಂದ 'ನೋಟು—ಬುಕ್ಕು' ತೆಗೆದು ಬರೆಯಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ. ಸೀಸದಕಡ್ಡಿ ನಾಲಿಗೆಗೆ ತಗುಲಿಸಿ, ತಗುಲಿಸಿ, ಬಾಯೆಲ್ಲಾ ಬಣ್ಣನಾಯಿತು. ಕಾಗದಕ್ಕೂ ಬೊಳದಿದ್ವಾಯಿತು. “ಹಾ-ಆ!”—ಕೈನೋವಿಗಲ್ಲ; ರಿಪೋರ್ಟು ಹೊರಡದೇ ಇದ್ದುದಕ್ಕಾಗಿ.

ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಇವರು ಪೊಲೀಸರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದರು. ಸಿದ್ದನೂ ಬಿದ್ದಿದ್ದ. ಎಡ ಭುಜದಿಂದ ರಕ್ತಹರಿದಿತ್ತು; ಕೈಲಿ ರಿಪೋರ್ಟಿತ್ತು.

“ಕಲ್ಪಿಬ್ಬನ್ನ ಕಂಡೀ, ಇಡೀಕೊಂಡಿ,”

ಕಾಸಿನಸರ

ರದೆ ಬಹಳ ಚತುರೆ. ಒಡವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವಂಥ ಹುಡುಗಿಯಲ್ಲ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಬಡವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದಳು. ಇದೇನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ; ಯಾರು ಎಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಬಾರದೋ ಅವರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಯಾರಿಗೆ ಏನು ಬೇಡವೋ ಅದನ್ನು ಮಟ್ಟಿಗೆ ದೇವರು ಅವರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಯಾರಿಗೆ ಏನು ಬೇಕೋ ಅದು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವರಿಗೆ ಸಿಗೋದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಾರದೆಗೂ ಕೂಡ, ಅವಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ್ದೆಂದು ಬಿಟ್ಟು ಮಿಕ್ಕಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಇತ್ತು. ಅವಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಒಡವೆಗಳು, ಶೀರೆಗಳು ಇವುಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಬಹಳ ಆಸೆ. ಮೋಟಾರನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಲೆಲ್ಲಾ 'ನಾನು ಯಾವಾಗ ಹೀಗೆ ಮೋಟಾರಿನಲ್ಲಿ ಕೂತು ಕೊಳ್ಳೋದು?' ಎಂದವಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಗಂಡಹೆಂಡರು ಅನ್ಯೋನ್ಯನಾಗಿದ್ದರೂ ಶಾರದೆಗೆ ಬಡತನದ ಕೊರತೆಯೇ ಕೊರತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಹಾಗೆ ಅವಳ ಸಂಗಾತಿ ಸೀತೆಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಹಣವಾತನೇ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ. ಸೀತೆಯೇನೂ ಅಷ್ಟು ಚತುರೆಯಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಮನೆ ಸೇರದೆನೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಲ್ಲ. ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಯಾವಾಗಲೂ ಬಯಸಿರಲಿಲ್ಲ.

ಶಾರದೆ ಗಂಡ ಗುರುರಾಯನಿಗೆ ಅಲಾರಾ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಗುಮಾಸ್ತಿ ಕೆಲಸ, ನಲವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಸಂಬಳ. ಸಂಬಳ ಕೈಗೆ

ಬರೋದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆಯೇ ಅದಕ್ಕೆರಡರಷ್ಟು ಬರ್ಚಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಮೂವತ್ತು ದಿನಗಳ ಕೊನೆಗೆ ಸಂಬಳಕ್ಕೆ ರುಜು ಹಾಕುವುದು, ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಬಹಳ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಮನೆ ಬಾಡಿಗೆಗೆಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರೋದು, ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿತ್ತು. ಅವರ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಸಾ ಬಳಿಯೋಳಿಗೆ ಕೂಡ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ದುಡ್ಡಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಸೀತೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿಬಂದಾಗಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅವಳ ಅದೃಷ್ಟ ನನ್ನು ನೋಡಿ ಶಾರದೆಯು ತನ್ನ ಬಡತನವನ್ನು ನೆನಸಿಕೊಂಡು ಅನ್ನಾ ಹಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಾನೇ ಆಳಬಾರದೆಂದಂದು ಕೊಳ್ಳುವಳು; ಆದರೆ ತಡೆಯಲಾರದಷ್ಟು ದುಃಖ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅತ್ತ ಹೊರತು ಸವಾಧಾನನಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೂ “ಅವರಿಗಿದ್ದ ಹಾಗೆ ನನಗಿದೆಯೇ? ನಾನೇನೆಂತ ಅವರಿಗಿಲ್ಲಾ ಮುಖ ತೋರಿಸಲಿ?” ಎಂದಾಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅವಳು ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಒಂದು ದಿನ ಗುರುರಾಯನು ಕಛೇರಿಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಬಂದು, ಓಮಾಲನ್ನು ತೆಗೆದು ಗೂಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ, ಅಂಗಿಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚುತ್ತಾ “ಎಲೆ! ನಮ್ಮ ರಾಮನಿಗೆ ಮದುವೆಯಂತೆ, ಲಗ್ನಪತ್ರಿಕೆ ಬಂದಿದೆ” ಎಂದನು.

“ನಮ್ಮ ಗೌರಮ್ಮನ ಮಗನಿಗೇನು? ಯಾವಾಗ?”

“ಹೌದೇ! ನಾಳೆ ಪಂಚಮಿ ಲಗ್ನ. ನಾವು ನಾಡಿದ್ದೋ ಆಜ್ಜೆ ನಾಡಿದ್ದೋ ಹೋಗಬೇಕು.”

“ಏನು ಹೋಗೋದೋ—ಏನೋ?”

“ಯಾಕೇ?ರಾಮೂ ನುಡು ವೆಗೆ ಹೋಗೋದಿಲ್ಲ ಅಂದರೇನೇ!”

“ಅಲ್ಲ ಅಂದರೆ, ನನಗೊಂದು ಸೀರೆಯಿಲ್ಲ! ಕುಪ್ಪಸವಿಲ್ಲ, ಹೇಗೆ ಪೋಗಲಿ ನಾನು!”

“ನನಗೆ ಸಂಬಳ ಹೆಚ್ಚುನಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ವರ್ಷದ ಹಿಂದಿಂದು ಕೂಡ ಬರುವ ಹಾಗಿದೆ, ನೂರಿಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಬರುತ್ತೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದಿಪ್ಪತ್ತು ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದರಾಯಿತು.”

“ಇನ್ನು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಏನ್ನಾಡ್ತೀರಿ?”

“ಅದನ್ನು ಒಂದುಕಡೆ ಇಡುತ್ತೇನೆ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನು ಏನತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಹಾಕಿ ಒಂದು ಬೈಸಿಕಲ್ ತೆಗೆಯೋಣ ಎಂದಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ನಡೆದು ನಡೆದು ಸಾಕಾಗಿದೆ?”

“ಹ್ಯಾಗೂ ನನಗೆ ಸೀರೆಯಿಲ್ಲ! ಅವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಮುಖ ತೋರಿ ಸೋಕೆ ನಾಚಿಕೆ.”

“ಹೋಗಲಿ, ಆ ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗೆ ಕಂದುಕೊಡುತ್ತೇನೇಳು.”

ಶಾರದೆಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷನಾಯಿತು. ಗುರುರಾಯನು ಗೊಣಗುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಶಾರದೆಯ ವಿಚಾರ ಅವನಿಗೂ ಜಿನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿತ್ತಾದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಇದೇನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತೋರಲಿಲ್ಲ. “ನಾನು ಅನಳಿಗಲ್ಲದೆ ಇನ್ನಾರಿಗೆ ಸಂಪಾದಿಸಿಡಬೇಕು” ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಗುರುರಾಯನು ಸೀರೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ಪೆಟಿಕಡೆ ಹೊರಟನು. ಸೀರೆಯನ್ನು ಕೊಂಡದ್ದಾಯಿತು. ಶಾರದೆಯು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಧಡಕ್ಕನೆ ಕೂತು ಎದ್ದದ್ದೂ ಆಯಿತು. ದೊಡ್ಡಮ್ಮನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಳು. “ಹೀಗೇ ಬರೋ ವರ್ಷವೂ ಒಂದುಡವ್ವಾ. ಲಕ್ಷಣವಾಗಿರೋಳಿಗೆ

ಒಂದು ಶೀರೆ ಸಾಕು; ವಕ್ರಗಳು ಎಷ್ಟುಟ್ಟರೇನು. ಎಷ್ಟು ಒಡವೆ
 ತಾಕಿಕೊಂಡರೂ ಅಷ್ಟೆ!’ ಎಂದು ದೊಡ್ಡಮ್ಮನು ಆಶೀರ್ವಾದ
 ಮಾಡಿದ್ದೂ ಆಯಿತು. ಶಾರದೆಯು ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡಳು
 ಕೆತ್ತು ಬಹಳ ಬರೀದಾಗಿ ಕಂಡಿತು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ ‘ಅತ್ತೇದು
 ಒಂದೊಡವೆ ಕೂಡ ಯಿಲ್ಲ,’ ಎಂದಳು.

‘‘ಅದಕ್ಕೇನೆ? ವಕ್ರದಮನೆ ಜಾನಕಮ್ಮನ ಕೇಳು ನಾಲ್ಕು
 ದಿವಸದಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರಲಿ — ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ.’’

‘‘ನಿಜ ಅತ್ತೆ.’’

ಶಾರದೆಗೆ ಇದು ಹೊಳದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಾರನೆಯ ದಿನವೇ ಜಾನಕ
 ಮ್ಮನ ಮನೆಗೆ ಶಾರದೆಯು ಹೋದಳು. ತನ್ನ ಸುಖದುಃಖವನ್ನೆಲ್ಲಾ
 ಹೇಳಿಕೊಂಡಳು.

ಜಾನ—ಅದಕ್ಕೇನೇ? ನನ್ನಲ್ಲಿರೋದು ಎಲ್ಲಾ ಬೇಕಾದರೂ
 ತಗೋಮ್ಮ.’

ಶಾರ—‘‘ಹೌದಮ್ಮ ಏನು ಮಾಡಲಿ! ವೈಕೈಯಲ್ಲಾ ಬರೀದು
 ಹೀಗೋಗೋಕ್ಕೆ, ಅಲ್ಲವೇನಮ್ಮ? ’

ಜಾನಕಮ್ಮನು ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ತೆಗೆದಳು. ಎದುರಿಗೆ ಕಡಗ ಕಾಣಿಸಿತು.
 ಶಾರದೆಯು ಅದನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ
 ಇದ್ದಹಾಗೆ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಜೋವಾಲೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು; ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು
 ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದಳು; ಜೋವಾಲೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿ
 ಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಳೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಯಿತು. ಇವುಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸು
 ತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಫಳಫಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮುತ್ತಿನ ಸರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣ

ಸಿತು. ಹೀಗೆಯೇ ಒಂದು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಮತ್ತೊಂದರಕಡೆ ದೃಷ್ಟಿಹೋಗುತ್ತಾ ದಿಕ್ಕು ತೋರಿದಂತಾಯಿತು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಜಾನಕಮ್ಮನು “ಈ ಬಿಂಡೋಲೆ ನೋಡೆ, ಮೊನ್ನೆ ತಾನೆ ಬಿಂಬಾಯಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ತಂದರು. ಅದು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಬದುಕಂತೆ ನೂರುರೂಪಾಯಿಗೆ ತಂದರು. ಈ ಕಾಸಿನ ಸರ ನೋಡು.” ಎಂದು ಎರಡನ್ನೂ ಶಾರದೆಯ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು.

“ಎಷ್ಟು ನೋಡಿದರೂ, ಇನ್ನೂ ನೋಡಬೇಕೆನಿಸುತ್ತೆ.”

“ಶಾರದೆ, ನಿನಗೆಷ್ಟುಬೇಕೋ ತಗೋ. ನಾಲ್ಕುದಿನ; ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತೆ—ಅದಕ್ಕೇನು! ಖರ್ಚು, ಸಧ್ಯ!”

“ಈ ಬಿಂಡೋಲೆ, ಕಾಸಿನಸರ ಇವೆರಡೂ ತಗೊಂಡು ಹೋಗ್ತೀನಮ್ಮ.”

“ಸರಿ, ಅದಕ್ಕೇನು ಸಂಪತ್ತು. ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೋಗು.”

ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತಾ, ಬಿಂಡೋಲೆಯನ್ನು ಶಾರದೆಯ ಕಿವಿಗಿಟ್ಟು, ಕಾಸಿನ ಸರವನ್ನು ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಹಾಕಿ ಶಾರದೆಯನ್ನು ಜಾನಕಮ್ಮನು ಮನೆಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದಳು. ಶಾರದೆಯ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಪಾರವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮದುವೆಗೆ ಹೋಗಲು ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಒಂದು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಅಣೆನಾಡಿದಳು. ಸಲಸಲಕ್ಕೂ, “ಅಯ್ಯೋ, ಇಂಥಾದ್ದು ಒಂದಾನೂ ಇಲ್ಲವೆ — ಯಾವಾಗ ಇಂಥಾದ್ದೆಲ್ಲಾ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿರುತ್ತೇನೋಕಾಣೆ.” ಎಂದು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕುದಿನಗಳವರಿಗೂ ಅವೆಲ್ಲವೂ ತನ್ನದೇ ಎನ್ನುತ್ತ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ರಾಮೂಗಿಂತಲೂ ಶಾರದೆಯೇ ಮದುವೆಮನೆದುಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದಿಂದಿದ್ದಳು. ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೂ ಮರಾಠೆ!-ನಡೆಯುವ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲ! ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗಾಡಿಗಳು, ಅವರಲ್ಲಿ ಶಾರದೆಗಂತೂ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಗೌರವ. ಅವಳ ರೂಪಿಗೂ, ಉಪಯುಕ್ತಕ್ಕೂ, ಕಿವಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬೆಂಡೋಲೆಗೂ ಎಲ್ಲರೂ ಅವಳಕಡೆಯೇ ನೋಡುತ್ತ 'ಎನು ಕಳೆ—ಒಳ್ಳೆ ಶ್ರೀಮಂತರ ಮನೆ ಹುಡುಗಿ? ಎನ್ನುತ್ತ, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೂ, ಎನು ಮಾಡಬೇಕಾದರೂ, ಅವಳ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಜನರು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಮುನಾದರೋ, 'ಶಾರದೆ ನೀಬಂದಿದ್ದೆ ಹೆಚ್ಚನ್ನು' ಎಂದುಪಚಾರ ಹೇಳುತ್ತ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಉಪಚಾರ ಹೇಳುವಂತೆ ಶಾರದೆಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ಇದ್ದ ಎರಡು ದಿನಗಳು ಎರಡು ನಿಮಿಷಗಳಂತೆ ಕಳೆದು ಹೋದವು. ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನ ಹಂತಿರಾಗಿ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಶಾರದೆಯು ಮನೆಯ ಮೆಟ್ಟಲು ಹತ್ತುತ್ತಾ, ಹಿಂದಿನ ಎರಡು ದಿನಗಳನ್ನು ನೆನೆಸುತ್ತಾ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟಳು.

“ಎಲ್ಲೇ, ಗಾಡಿಯೋಸಿಗೆ ದುಡ್ಡು ಕೊಡಬೇಕಲ್ಲೆ.”

“ಇಗೋ, ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಡುತ್ತೇನೆ.”

ಬೀಗದ ಕೈಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕೈಹಾಕಿದಳು, ಸರ ಶಿಗಲಿಲ್ಲ. ಹುಡುಕಿದಳು—ಅದು ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ! ಮುಖ ಪೆಚ್ಚಾಯಿತು!

“ಎನೇ—”

“ಎನೂ ಇಲ್ಲ—ಕಾಸಿನ-ಸರ-ಇಲ್ಲ.”

“ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತೇ? ಗಾಡಿಯಲ್ಲೇನಾದರೂ...”

ಎನ್ನುತ್ತ ಗುರುರಾಯನು ಗಾಡಿಯೊಳಗೆ ನೋಡಿದನು. ಹಾಸಿದ ಜಮಖಾನೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಈಡೆಗೆ ತೆಗೆದು ನೋಡಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಒಳಗಿನಿಂದ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಬಂದು ಆರಾಣೆ ಬಾಡಿಗೆ ಗಾಡಿಯವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು.

“ದಾರಿಯಲ್ಲೇನಾದರೂ ಬಿದ್ದು ಹೋಯಿತೋ—ನಾನು ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್‌ವರವಿಗೂ ಹೋಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ.”

ಅದೂ ಆಯಿತು. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಏನೂ ಜ್ಞಾನಕಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಶಾರದೆಯು ಮಂಕು ಬಡಿದಂತೆ ಕೂತಳು. ಪೋಲಿಸಿನವರಿಗೆ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಸಿ, ರಾಮನೂಗೂ ‘ಟೆಲಿಗ್ರಾಂ’ ಕೊಟ್ಟು ಗುರುರಾಯನು ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದನು.

ಗುರು—“ಏನೇ, ಜಾನಕಮ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳು!—ಕೊಂಡಿ ಕಿತ್ತು ಹೋಗಿದೆ. ಈ ನಾರದೊಳಗಾಗಿ ಹಾಕಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು—”

ಶಾರದೆ—“ಆಗಲಿ—”

ಶಾರದೆಯ ಧ್ವನಿಯು ಕುಗ್ಗಿ, ಅವಳೇ ಅದಳೋ ಅಥವಾ ಮತ್ತಾರಾದರೂ ಹೇಳಿದರೋ ಅವನಿಗೆ ಸಂಶಯವಾಯಿತು.

ಗುರುರಾಯನು ಅಂಗಡಿ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹುಡುಕಿ, ಕೊನೆಗೆ ಅದರಂತೆಯೇ ಇದ್ದ ಸರವೊಂದನ್ನು ಒಂದು ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡನು. ಅದರ ಬೆಲೆಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲು ಸಾವಿರದ ಇನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯ ಬಂದಿತು. ವಾಡತಕ್ಕದ್ದೇನು? ಫಂಡಾಫೀಸಿಗೆ (Fund Office) ಹೋಗಿ ಸಾವಿರದ ಇನ್ನೂರನ್ನು ಸಾಲಾ ತೆಗೆದು

ಕೊಂಡು, ಆ ಸರವನ್ನು ಕೊಂಡು ಕೊಂಡು ಬಂದು ಹೆಂಡತಿಯ ಮುಂದಿಟ್ಟನು. ಹೆಂಡತಿಯೋ ಮಾತನಾಡದೆ, ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಜಾನಕಮ್ಮನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅದನ್ನೂ ಬಿಡೋಲೆಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಳು. ಜಾನಕಮ್ಮನು ಅದನ್ನೂ ಇದನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತಾ ಇವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗಿಟ್ಟಳು. ಶಾರದೆಗಾದರೋ, ಎಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹಾರವಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾಳೋ ಎಂದು ಭಯ! ಇವಳು ಅನೇಕದನ್ನೂ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗಿಟ್ಟುಡನೆಯೇ ಶಾರದೆಗೆ ತಲೆಯಮೇಲಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಹೊರೆ ಇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮಾತನಾಡಿ ಶಾರದೆಯು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಳು.

ಅಂದಿನಿಂದಾಚೆಗೆ, ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಆರು ಗಂಟೆಯಿಂದ ರಾತ್ರಿ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆವರೆವಿಗೂ ಗುರುರಾಯನು ದುಡಿಯಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಮಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕು ಬರೆಯುತ್ತ, ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತಾ, ತನ್ನ ಮೈ ಪೋಷಣೆಯನ್ನೇ ಗಮನಿಸದೆ ಅನನು ಆ ಸಾಲವನ್ನು ತೀರಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನನಾಗಿ ದಿನೇ ದಿನೇ ಕೃಶನಾಗುತ್ತ ಬಂದನು. ಶಾರದೆಗಾದರೋ ಮನಸ್ಸೇ ಬದಲಾಯಿಸಿತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಸಾ ಬಳಯುವಳನ್ನೂ ಬಿಡಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿತು. ದೊಡ್ಡಮ್ಮನಾದರೋ ಎನನ್ನೂ ಮಾತನಾಡದೆ ತನ್ನ ಕೈಲಾದರೆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು; ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಶಾರದೆಯೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈ ಕೊರತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಶಾರದೆಯೂ ಕೂಡ ಕೃಶಳಾಗುತ್ತ ಬಂದಳು.

ಜಾನಕಮ್ಮನ ಗಂಡನನ್ನು ಮೈಸೂರಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದ್ದರು. ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ದಿನ ಅಪರು ಊರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾ

ರೆಂದು ಗುರುರಾಯನು ಶಾರದೆಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಜಾನಕಮ್ಮನನ್ನು ನೋಡಲು ಶಾರದೆಯು ಹೋದಳು.

“ಜಾನಕಮ್ಮ—ಜಾನಕಮ್ಮ”

ಜಾನಕಮ್ಮನು ಈಚೆಗೆ ಬಂದಳು; ಶಾರದೆಯನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಲಿಲ್ಲ
“ಅದ್ಯಾರು? ಯಾರೋ ನನಗೆ ಗುರ್ತೇ ತಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲವಮ್ಮ.”

“ನಾನು ಶಾರದೆ—”

‘ಶಾರದೆ ಏನೇ? ಇದೇನೇ ಹೀಗಾಗಿದ್ದೀ? ಕೂತುಕೊ.
ಇದೇನೇ ಕ್ಷಯ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಆಗಿದ್ದೀಯಲ್ಲೇ?’

“ಹೌದಮ್ಮ—”

‘ನಾವಿಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗುವಾಗ ಹ್ಯಾಗಿದ್ದೀ?-ಗೌರಮ್ಮನಹಾಗಿದ್ದೆ
ಯಲ್ಲೇ!’

ಜಾನಕಮ್ಮನು ಚಾಪೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದಳು. ಎರಡು ಕಂಬನಿ
ಗಳು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಹೊರಟು ಹೆರಿದು ಕೆನ್ನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬಂದವು.
ಜಾನಕಮ್ಮನು ಸೆರಗಿನಿಂದ ತನ್ನ ಬಾಯನ್ನೂ, ಕೆನ್ನೆಯನ್ನೂ ಒರೆಸಿ
ಕೊಂಡಳು.

ಶಾರದೆಯು ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು.

‘ತಡೆಯಲಾರದೆ, ನಿನ್ನೊಡನೆ ಹೇಳಲು ಬಂದೆ ಜಾನಕಮ್ಮ’

ಜಾನಕಮ್ಮನು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ‘ಎನದು-ಶಾರದೆ?’

“ಜಾನಕಮ್ಮ—ರಾಮೂ ಮದುವೆಗೆ ನಿನ್ನ ಸರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಿನಲ್ಲ.”

“ಹೌದು—ಸನಗೆ ಜ್ಞಾಪಕವಿದೆ.”

“ಅದನ್ನು ನಾನು ಕಳೆದೆ—”

“ನಿಜವೆ ಶಾರದೆ? ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲ!”

“ಅದಲ್ಲ: ಆದರಂತೆಯೇ ಇದ್ದು ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆ.”

“ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ—”

“ಹೌದು—ಅದನ್ನು ನೀನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ—ಮಾತನಾಡುತ್ತ—
ಸುಮ್ಮನೆ-ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟೆ.”

“ಎನನ್ನಾಯ—ಅದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟುಕೊಟ್ಟಿದ್ದು?”

“ಸಾವಿರದಿನೂರು—ಸಧ್ಯ ಈ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ತೀರುತ್ತೆ,
ಎರಡು ವರ್ಷ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಿವು.”

“ಅಯ್ಯೋ ಹುಚ್ಚು ಹುಚುಗಿ — ನೊದಲೇ ಹೇಳಬಾರದಿತ್ತೆ,
ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದದ್ದು ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ—ಗಿಲೀಟಿನ ಸರ’

